

Nazwa elementu projektu budowlanego	PROJEKT ARCHITEKTONICZNO BUDOWLANY			
Nazwa zamierzenia budowlanego:	REMONT DACHU, ELEWACJI I WYMIANA STOLARKI OKIENNEJ ORAZ DRZWIOWEJ W BUDYNKU BRAMNYM PÓŁNOCNYM OPACTWA CYSTERSKIEGO W WĄCHOCKU			
Adres obiektu budowlanego:	ul. Kościelna 14, 27-215 Wąchock			
Kategoria obiektu budowlanego:	KATEGORIA VIII – inne budowle			
Nazwa jednostki ewidencyjnej: Nazwa i numer obrębu ewidencyjnego: Numer działki ewidencyjnej:	jednostka: Wąchock – miasto [261105_4] obręb: m. Wąchock [0001] działka nr: 4880			
Inwestor:	Opactwo Cysterskie ul. Kościelna 14, 27-215 Wąchock			
Jednostka projektowa:	"STUDIOMANIA" USŁUGI ARCHITEKTONICZNE ADRIAN MANIA KORCZAKA 27 83-110 TCZEW			
Zakres opracowania	Pełniona funkcja projektowa	Imię i nazwisko, specjalność, nr upr. budowlanych	Data opracowania	Podpis
ARCHITEKTURA	Projektant spec. Uprawnień numer upr.	mgr inż. arch. Adrian Mania architektoniczna do projektowania bez ograniczeń 221/POOKK/IV/2017	17.11.2023	
ARCHITEKTURA	Opracowanie	mgr inż. arch. Tomasz Sroczyński	17.11.2023	

SPIS TREŚCI

XSTRONA TYTUŁOWA.....	1
PROJEKT BUDOWLANY, CZĘŚĆ OPISOWA	3
1. PRZEDMIOT I ZAKRES INWESTYCJI.....	3
2. OPIS OGÓLNY STANU ISTNIEJĄCEGO	3
3. PROJEKTOWANY ZAKRES ROBÓT I PLAN ROBÓT	4
4. PARAMETRY TECHNICZNE.....	6
5. FORMA ARCHITEKTONICZNA I FUNKCJA OBIEKTU.....	6
6. INSTALACJE TECHNICZNE.....	6
7. WARUNKI OCHRONY PRZECIWPOŻAROWEJ	6
8. KATEGORIA GEOTECHNICZNA.....	6
9. OCHRONA ŚRODOWISKA.....	6
10. OCHRONA MIESZKAŃCÓW SĄSIADUJĄCYCH	6
11. OCHRONA DÓBR KULTURY	6
12. RACJONALNE WYKORZYSTANIE ENERGII	7
13. WARUNKI UŻYTKOWE.....	7
14. OCHRONA LUDZI ZGODNIE Z WYMAGANIAMI OC	7
15. AKUSTYKA.....	7
16. OCHRONA UZASADNIONYCH INTERESÓW OSÓB TRZECICH.....	7
17. PROJEKTOWANA CHARAKTERYSTYKA ENERGETYCZNA	7
18. WPŁYW OBIEKTU NA ŚRODOWISKO	7

ZAŁĄCZNIKI

Oświadczenie projektantów o zgodności dokumentacji z przepisami

Zał. 1 Branża architektoniczna.....	str. 8
-------------------------------------	--------

CZĘŚĆ RYSUNKOWA

S-01	SYTUACJA	1:500
IN-01	INWENTARYZACJA – RZUT PARTERU	1:100
IN-02	INWENTARYZACJA – RZUT PIĘTRA	1:100
IN-03	INWENTARYZACJA – RZUT PODDASZA I DACHU	1:100
IN-04	INWENTARYZACJA – PRZEKROJE A-A, 1-1	1:100
IN-05	INWENTARYZACJA – ELEWACJE ½	1:100
IN-06	INWENTARYZACJA – ELEWACJE 2/2	1:100
IN-07	INWENTARYZACJA – ZESTAWIENIE STOLARKI OKIENNEJ	-
IN-08	DRZWI	1:20
A-01	RZUT PARTERU	1:100
A-02	RZUT PIĘTRA	1:100
A-03	RZUT PODDASZA I DACHU	1:100
A-04	PRZEKROJE A-A, 1-1	1:100
A-05	ELEWACJE ½	1:100
A-06	ELEWACJE 2/2	1:100
A-07	ZESTAWIENIE STOLARKI OKIENNEJ	-

PROJEKT BUDOWLANY, CZĘŚĆ OPISOWA

1. PRZEDMIOT I ZAKRES INWESTYCJI

Przedmiotem inwestycji jest remont dachów, elewacji, opierzeń i orynnowania budynku bramnego północnego, znajdującego się na terenie opactwa cysterskiego w Wąchocku, oraz miejscowa naprawa instalacji odgromowej, wymiana istniejącej, zniszczonej i skorodowanej, stolarki okiennej i drzwiowej. W przypadku stwierdzenia w trakcie demontażu pokrycia dachowego miejscowych uszkodzeń drewnianej więźby dachowej, przewiduje się lokalne wzmocnienie bądź częściową wymianę elementów głęboko skorodowanych.

Projektuje się nowe pokrycie dachowe z blachy miedzianej na rąbek stojący, o grubości 0,6mm. Wszystkie elementy obróbki blacharskiej oraz orynnowania projektuje się z blachy miedzianej, o grubości 0,6mm. Zakres planowanych prac obejmuje dodatkowo montaż rozbijaczy śniegowych oraz naprawy istniejącej instalacji odgromowej z przyłączem do istniejącego uziemienia. Nie projektuje się nowych odcinków instalacji odgromowej (nie jest wymagany projekt branży elektrycznej). Dodatkowo wymieniona zostanie zniszczona stolarka okienna i drzwiowa. Elementy oryginalne nadające się do renowacji, zostaną zachowane, w innym przypadku odtworzone z zachowaniem oryginalnych wymiarów i detali.

Budynek bramny będący przedmiotem projektu zaliczany jest do III kategorii obiektu budowlanego: budynki zabytkowe.

2. OPIS OGÓLNY STANU ISTNIEJĄCEGO

Obiekt zachowany w stanie ogólnym dobry, pomimo długiego okresu nieużytkowania, oraz uszkodzeń stolarki okiennej. Dach i jego pokrycie są szczelne, jednak widać korozję elementów konstrukcyjnych i pokrycia dachowego. Instalacja odprowadzenia wód opadowych jest skorodowana i niekompletna – nie spełnia swojej funkcji. Stolarka okienna jest mocno skorodowana i wymaga wymiany.

Nie stwierdzono żadnych widocznych objawów zagrożenia stabilności konstrukcji (takich jak rysy, spękania, szczeliny).

Stan techniczny budynku pozwala na prowadzenie prac budowlanych w zakresie planowanej inwestycji.

10.1. Konstrukcja

10.1.1. Ściany nośne

Budynek został wymurowany z kamienia łamanego, szarego piaskowca spojonego zaprawą, tynkowany z zewnątrz i wewnątrz. Grubość ścian części głównej wynosi ca. 90 - 100cm,

10.1.2. Sklepienia i stropy

Stropy między piętrami są drewniane, oparte poprzecznie, w stanie dobrym, bez widocznych zawilgoceń, ani ugięć. Przejście bramne sklepienie sklepieniem krzyżowym, ceglany – stan dobry, brak pęknięć czy widocznych uszkodzeń. Na etapie oględzin nie stwierdzono elementów wymagających napraw.

10.1.3. Konstrukcja dachu

Więźba dachowa z drewna, płatwiowo – kleszczowa, z dużym rozstawem wiązarów. Konstrukcja w stanie ogólnym dobrym, z miejscowymi ubytkami czy nadwyżębieniami drewna. Stan więźby należy ocenić podczas demontażu elementów pokrycia dachowego.

10.1.4. Pokrycie dachowe

Istniejące pokrycie dachowe wykonane z blachy ocynkowanej płaskiej. Widoczne z zewnątrz fragmenty skorodowane, widoczne miejscowe uszkodzenia mechaniczne pasów blach. Możliwe wystąpienie nieszczelności pokrycia dachowego w niedalekiej przyszłości, mogące skutkować zawilgoceniem konstrukcji więźby, degradacją i uszkodzeniem konstrukcji budynku. Opierzenia oraz obróbki blacharskie w stanie średnim, z widoczną korozją i uszkodzone mechanicznie.

10.2. Elewacja

Elewacja tynkowana w stanie ogólnym średnim, a miejscami złym. Wieloletnie zaniedbania doprowadziły do widocznego zasolenia wypraw tynkowych, uszkodzeń mechanicznych w postaci odłupań wyprawy malarskiej i tynkowej. Elewacja została uszkodzona poprzez graffiti, a także przez braki lub uszkodzone elementy opierzenia, co spowodowało gromadzenie się wody chociażby na portalach drzwiowych. Widoczne są uszkodzenia tynku (lub muru – powinno to zostać stwierdzone na budowie, podczas wykonywania odkrywek na elewacjach) w okolicach portali drzwiowych i okien, a także w strefie przygruntowej.

10.3. Przeprowadzone badania

Dokonano szczegółowego przeglądu. Sprawdzone wymiary obiektu i wyliczone aktualne grubości ścian. Dokonano szczegółowych oględzin wszystkich elementów konstrukcyjnych więźby dachowej, wykonano pomiary elementów konstrukcji drewnianej i zbadano ich stan.

Wykonano makroskopowy przegląd elementów drewnianych więźby dachowej budynku i podłogi na poddaszu. Przegląd dokonano w dostępnych strefach i miejscach. Dla celów badań wykonywano miejscowo odkrywki. W trakcie oględzin wykonano badania

mykologiczne metodą makroskopową, na podstawie charakterystycznych objawów dla szkodników biologicznych, oznaczenie gatunków owadów i grzybów domowych wykonano na podstawie symptomów lub cech taksonomicznych. Wykonano oględziny organoleptyczne. Drewno ostukiwano młotkiem i wykonano dokumentację fotograficzną.

3. PROJEKTOWANY ZAKRES ROBÓT I PLAN ROBÓT

Na każdym etapie działań należy prowadzić bieżącą dokumentację fotograficzną: od stanu faktycznego, przez kolejne etapy aż do stanu po zakończeniu prac.

3.1 Więźba dachowa

Należy przeprowadzić szczegółowe oględziny więźby po demontażu pokrycia dachowego i wzmocnić ewentualne osłabione elementy.

Zakres prac remontowych przy więźbie:

- a) w przypadku, kiedy elementy więźby dachowej są lekko porażone, bez oznak zniszczenia i osłabienia struktur nośnych, należy ograniczyć się do czyszczenia, dezynfekcji i impregnacji elementów środkami grzybobójczymi i ogniochronnymi;
- b) w przypadku, kiedy elementy więźby dachowej są porażone, z lokalnymi uszkodzeniami i z nieznacznym osłabieniem warstw powierzchniowych, należy przeprowadzić czyszczenie, dezynfekcję, impregnację, powierzchniowe wzmocnienie struktury drewna oraz uzupełnienie ubytków;
- c) w przypadku, kiedy elementy więźby dachowej są zniszczone w granicach do 50% przekroju poprzecznego, należy ociosać warstwy uszkodzone strukturalnie, wykonać dezynfekcję i uzupełnienia ubytków nowym materiałem przez flekowanie;
- d) w przypadku, kiedy elementy więźby dachowej są zniszczone powyżej 50% przekroju na znacznej długości należy element wymienić na nowy, odtwarzając ten element w przekrojach zgodnych z historycznymi rozwiązaniami; należy odtwarzać historyczne połączenia ciesielskie; w trakcie remontu należy dobić, uzupełnić czopy łączące w węzłach;

Elementy z ubytkami większymi należy wymienić.

Innym uszkodzeniem krokwi jest zmuszenie jej końca przy okapie, opartego na murłacie. Uszkodzenie to może być spowodowane przeciekami deszczu przez nieszczelne pokrycie dachowe lub być wynikiem porażenia przez grzyb domowy (jeżeli drewno nie było zaizolowane w styku z murem). W razie zmuszenia końca krokwi należy: podeprzeć uszkodzoną krokiew i uciąć zmurszały koniec oraz część uszkodzonej murłaty, miejsce w murze po usuniętej murłacie i krokwi dobrze wyskrobać, oczyścić i posmarować dwu- lub trzykrotnie środkiem grzybobójczym, nową część murłaty zaimpregnować środkiem grzybobójczym, ułożyć w miejscu usuniętej oraz połączyć ją z pozostałą częścią murłaty na nakładkę prostą lub ukośną i kołki drewniane; odcinek wymienionej murłaty należy zaizolować papą w styku z murem, nowy odcinek krokwi połączyć z pozostałą częścią krokwi na nakładkę prostą.

3.2 Pokrycie dachu

Należy wykonać nowe warstwy pokrycia dachu zgodnie ze sztuką, przy zastosowaniu odpowiednich materiałów wysokiej jakości. Dach wykonany zostanie z blachy płaskiej, miedzianej, montowanej na rąbek stojący. Należy zwrócić szczególną uwagę na prawidłowe wykonanie izolacji przeciwwodnej z zachowaniem szczelności na całej powierzchni dachu.

D.1	
Blacha miedziana na rąbek stojący	-
Deskowanie pełne	2cm
kontrłaty	2,5 x 5cm
Membrana wysokoparoprzepuszczalna	-
Istniejąca więźba dachowa	-

3.3 Stolarka okienna i drzwiowa

Stolarka okienna będzie wymieniona na współczesną, spełniającą obowiązujące parametry izolacyjności termicznej. Stolarka zostanie wymieniona na drewnianą, wybarwioną na kolor ciemnego orzecha. Każde nowe okno powinno odpowiadać oknu istniejącemu pod względem, wymiarów, grubości profili, podziałowi okna (sześciopłowe), otwieralności a także umiejscowieniu i szerokości szprosów.

Stolarka drzwiowa istniejąca w stanie średnim, jednakże przed wymianą należy ocenić czy nadaje się do renowacji. W przypadku stwierdzenia takiej możliwości, dokonać renowacji pełnej, łącznie z zabezpieczeniem przeciwgrzybicznym, przeciwwodnym i przeciw szkodnikom biologicznym. Wybarwienie należy dopasować do nowych okien: ciemny orzech.

W przypadku stwierdzenia konieczności wymiany: nowe drzwi powinny być wykonane z drewna i opierać się na drzwiach istniejących: szerokość desek użytych do ich zbiccia, układ desek, otwieralność, podział drzwi, wymiary drzwi.
Pierwotne drzwi: drewniane, futrynowe, oklepkowane w jodełkę, osadzone w kamiennych portalach z brunatnego piaskowca.

3.4 Odkrywka w przejściu bramnym

Inwestor wyraża chęć odkrycia historycznych fragmentów fundamentów w formie odkopanych fragmentów wzdłuż ścian przejścia bramnego. Wykopy o szerokości ok 1m będą przekryte szkłem bezpiecznym, pozwalającym po nim chodzić, umieszczonym w konstrukcji z profili aluminiowych. Całość konstrukcji, bezpieczna do chodzenia umożliwi pokazanie przechodniom wartościowych kulturowo i historycznie elementów poniżej poziomu przejścia. Ustalenie fragmentów i wielkości wykopów na etapie wykonawstwa.

3.5 Elewacja

W związku z widocznymi uszkodzeniami elewacji, zasoleniem i zawilgoceniem planuje się przeprowadzenie remontu elewacji. Proponuje się zastosowanie poniższych rozwiązań:

- I. **Elewacje przykryte wyprawami tynkarskimi bez wydocznych zachowań, zdobień malarskich**
  1. Usunięcie zasolonych, wtórnych i opartych na spoiwie cementowym tynków
Należy wykonywać oczyszczanie z ostrożnością, możliwe jest wystąpienie lokalnych wartościowych wypraw
  2. Usunięcie wtórnych spoin cementowych
  3. Dezynfekcja obiektu
  4. Wykonanie niezbędnych napraw podłoża murowego
  5. Podklejenie stwierdzonych spęcherzeń tynków historycznych zaprawą iniekcyjną
  6. Usunięcie wtórnych nawarstwień malarskich i zacierek zapraw z tynków historycznych (jeśli zostaną stwierdzone) o zachowanej warstwie licowej i śladach malury
  7. Wykonanie zabiegów odsalania metodą do rozszczerzonego środowiska z zastosowaniem okładów z pulpy celulozowej zgodną z zaleceniami konserwatorskimi
  8. Wykonanie chemicznej neutralizacji pozostałych w murach i tynkach soli, w uzupełnieniu jeśli okaże się to zasadne, poprzez wprowadzenie preparatów przereagowujących z nimi w substancje nierozpuszczalne w wodzie, obojętne dla zabytku.
  9. Wzmocnienie strukturalne zachowanych partii tynków historycznych poprzez nasączenie preparate na bazie estrów kwasu krzemowego
  10. Uzupełnienie warstwy tynkarskiej z zachowaniem charakterystycznej faktury tynku i jego piaskowej barwy
  11. Zdobienia elewacji w technice sgraffito wymagają miejscowo odtworzenia, wykonać to należy w zaprawach przewidzianych do tynkowania, dobarwiając warstwę spodnią dodatkami zmielonego węgla drzewnego lub czarnym pigmentem sadzowym
  12. Zabezpieczenie powierzchni przed rozwojem i wegetacją biologiczną

Dokładny zakres i kolorystykę należy uszczegółowić w trakcie wykonywania prac remontowych.

- II. **Eksponowane elewacje kamienne (Portale drzwiowe i portal przejścia bramowego)**
  1. Wstępna desygnacja obiektu
  2. Oczyszczenie patyny organicznej i zanieczyszczeń powierzchni kamieniarki
  3. Ocena stanu zachowania i dokładne rozplanowanie zakresu prac
  4. Usunięcie z powierzchni kamienia wtórnych zapraw mineralnych
  5. Usunięcie zanieczyszczeń bitumicznych
  6. Wykonanie badania rozpoznawczego zasolenia murów, a następnie wykonanie odsalania metodą do rozszczerzonego środowiska z zastosowaniem okładów z pulpy celulozowej
  7. Wzmocnienie strukturalne osłabionych partii kamieniarki przed kontynuacją prac
  8. Usunięcie lokalnie występujących, zdegradowanych i wtórnych niewłaściwych spoin
  9. Usunięcie wtórnie wykonane wypełnienia otworów maculcowych
  10. Elementy żelazne, nie pełniące żadnej roli należy usunąć
  11. Elementy żelazne, które muszą pozostać na elewacji należy oczyścić z korozji i zabezpieczyć
  12. Wykonać uzupełnienie spoin
  13. Ubytki kamieniarki uzupełnić poprzez flekowanie materiałem tożsamym z pierwotnym
  14. W przypadku przebarwień nie dających się usunąć innymi metodami, wykonać scalanie kolorystyczne poprzez laserunkowe naniesienie farb opartych na spoiwie krzemianowym
  15. Zdezynfekować elewację
  16. Wzmocnić strukturalnie piaskowiec, za pomocą preparatu pozwalającego na wprowadzenie w strukturę kamienia krzemionki, opartego np. Na bazie estrów kwasu krzemianowego

3.5 Stolarka okienna i drzwiowa

Stolarka okienna powinna być wymieniona na współczesną, spełniającą obowiązujące przepisy dotyczące izolacyjności cieplnej. Okna powinny zostać wykonane w stylistyce odpowiadającej istniejącym ze szprosami i otwieralnością odpowiadającej istniejącym. Kolor okien powinien odpowiadać pierwotnym, tj. kolor ciemnego orzecha.

Drzwi powinny zostać poddane pełnej renowacji a w przypadku stwierdzenia złego stanu technicznego, uniemożliwiającego ich zachowanie należy wykonać nowe. Nowe drzwi powinny być wykonane z tego samego gatunku drewna, tej samej szerokości desek, w tym samym układzie co istniejące. Powinna zostać zachowana otwieralność oraz okucia, klamki i elementy ozdobne. W przypadku złego stanu elementów żelaznych należy je odtworzyć z zachowaniem kształtu, wymiarów i wykończenia.

4. PARAMETRY TECHNICZNE

- Długość : *bez zmian*
- Szerokość : *bez zmian*
- Wysokość : *bez zmian*
- Kubatura : *bez zmian*

Projekt nie przewiduje zmian w wymiarach, kubaturze czy powierzchni budynków.

5. FORMA ARCHITEKTONICZNA I FUNKCJA OBIEKTU

Opactwo usytuowane jest we wschodniej części Wąchocka, na lewym brzegu rzeki Kamiennej, pomiędzy ulicami: Błonie, Kościelna, Starachowicka. W skład zespołu wchodzi kościół pw. Matki Boskiej Wniebowziętej i św. Floriana wraz z klasztorem, ogrody, pola uprawne i zabudowania gospodarcze. Od strony zachodniej konwent poprzedzony jest dziedzińcem. Zachowały się dwie nowożytnie bramy: miejska (północna) oraz zwana gedeonowską (południowa) - przebudowana na aptekę w XIX w., obecnie poza własnością mnichów.

Przedmiotem opracowania jest brama miejska (północna) – murowana z kamienia łamanego, szarego piaskowca spojonego zaprawą, obustronnie tynkowana. Okna drewniane, futrynowe, dwuskrzydłowe, sześciopole. Drzwi zewnętrzne drewniane, futrynowe, oklepkowane w jodełkę, osadzone w kamiennych portalach wykonanych z brązowego piaskowca. Cała bryła złożona jest ze zwartej dwukondygnacyjnego prostopadłościanu. Nakryta dwuspadowym dachem.

Obecnie obiekt nie pełni żadnej funkcji, w przeszłości mieścił biuro zakładu pogrzebowego a także świetlicę dla dzieci.

6. INSTALACJE TECHNICZNE

Nie przewiduje się ingerencji w istniejące elementy instalacji technicznych. Nie projektuje się nowych instalacji technicznych.

7. WARUNKI OCHRONY PRZECIWOŻAROWEJ

Zgodnie z § 3 ust. 2 Rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji w sprawie uzgadniania projektu budowlanego pod względem ochrony przeciwpożarowej z dnia 2 grudnia 2015 r. (Dz.U. z 2015 r. poz. 2117), z uwagi na brak zastosowania rozwiązań projektowych zmieniających warunki ochrony przeciwpożarowej, nie jest wymagane uzgodnienie projektu budowlanego pod względem ochrony przeciwpożarowej. Nie projektuje się nowych elementów architektury. Przedmiotem projektu jest elewacji kościoła i wieży z zastosowaniem materiałów posiadających odpowiednie atesty i spełniających wymagane normy.

8. KATEGORIA GEOTECHNICZNA

Na podstawie § 4 ust. 3 pkt 3 lit. h Rozporządzenia Ministra Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej z dnia 25 kwietnia 2012 r. w sprawie ustalania geotechnicznych warunków posadawienia obiektów budowlanych (Dz.U.2012.0.463) budynek należy do trzeciej kategorii geotechnicznej.

9. OCHRONA ŚRODOWISKA

Realizacja inwestycji przewidziana jest przy zastosowaniu technologii i materiałów budowlanych przyjaznych środowisku oraz posiadających wymaganych prawem atestów, certyfikatów, itp.

Inwestycja nie narusza siedlisk oraz gniazd ptaków chronionych prawem.

10. OCHRONA MIESZKAŃCÓW SĄSIADUJĄCYCH

W trakcie realizacji inwestycji należy zadbać o zachowanie właściwych godzin pracy i odpowiedniego poziomu hałasu. Prace budowlane mogące sprawić dyskomfort należy prowadzić w godzinach od 7.00 do 20.00. W trakcie użytkowania budynku nie wystąpią uciążliwe oddziaływania hałasu z urządzeń i elementów budowlanych.

11. OCHRONA DÓBR KULTURY

Budynek bramny północny objęty jest ochroną konserwatorską na podstawie wpisu do rejestru zabytków nieruchomości o nr 154 z 1967-06-23; decyzja o zmianie decyzji wpisującej do rejestru nr 154 z 1988-01-06; zmiana nr rejestru decyzji nr A.832/1-4 z 2011-01-24; zmiana nr rejestru decyzji nr A.832/1-7 z 2013-05-23

Przedmiotem inwestycji jest przywrócenie autentycznego wyglądu obiektu, podniesienie jego jakości wizualnej oraz zabezpieczenie go przed postępującymi procesami korozyjnymi dachów oraz stolarki drewnianej.

12. RACJONALNE WYKORZYSTANIE ENERGII

Planowana inwestycja nie wpływa na bilans energetyczny budynku ani sposoby wykorzystania energii. Brak możliwości zastosowania alternatywnych źródeł energii.

13. WARUNKI UŻYTKOWE

Bez zmian.

14. OCHRONA LUDZI ZGODNIE Z WYMAGANIAMI OC

Bez zmian.

15. AKUSTYKA

Bez zmian.

16. OCHRONA UZASADNIONYCH INTERESÓW OSÓB TRZECICH

Planowana inwestycja nie narusza interesu prawnego osób trzecich ani nie powoduje pogorszenia warunków użytkowania sąsiednich nieruchomości.

17. PROJEKTOWANA CHARAKTERYSTYKA ENERGETYCZNA

Nie dotyczy. Brak możliwości zastosowania alternatywnych źródeł energii.

18. WPŁYW OBIEKTU NA ŚRODOWISKO

Emisja zanieczyszczeń: **bez zmian**

Woda / ścieki: **bez zmian**

Rodzaj i ilość wytwarzanych odpadów: **bez zmian**

Emisja hałasu / wibracje: **bez zmian**

Wpływ na drzewostan / glebę / wody: **bez zmian**

Opracowali:

mgr inż. arch. Adrian Mania
Nr upr. 221/POOKK/IV/2017 specj. arch.

mgr inż. arch. Tomasz Sroczyński

OŚWIADCZENIE

Na podstawie art. 34 ust. 3d pkt 3. Ustawy Prawo Budowlane Ustawa z 7 lipca 1994r. z późniejszymi zmianami oświadczamy, że niniejszy Projekt Zagospodarowania Terenu jest kompletny i wykonany został zgodnie zobowiązującymi przepisami, normatywami i zasadami wiedzy technicznej.

Nazwa zamierzenia budowlanego:	REMONT DACHU, ELEWACJI I WYMIANA STOLARKI OKIENNEJ ORAZ DRZWIOWEJ W BUDYNKU BRAMNYM PÓŁNOCNYM OPACTWA CYSTERSKIEGO W WĄCHOCKU
Adres obiektu budowlanego:	ul. Kościelna 14, 27-215 Wąchock
Kategoria obiektu budowlanego:	KATEGORIA VIII – inne budowle
Nazwa jednostki ewidencyjnej: Nazwa i numer obrębu ewidencyjnego: Numer działki ewidencyjnej:	jednostka: Wąchock – miasto [261105_4] obręb: m. Wąchock [0001] działka nr: 4880
Inwestor:	Opactwo Cysterskie ul. Kościelna 14, 27-215 Wąchock

Zakres opracowania	Pełniona funkcja projektowa	Imię i nazwisko, Specjalność, nr upr. budowlanych	Data opracowania	Podpis
ARCHITEKTURA	Projektant	mgr inż. Adrian Mania Architektoniczne do projektowania bez ograniczeń 221/POOKK/IV/2017	17.11.2023r.	
	spec. uprawnień numer upr.			

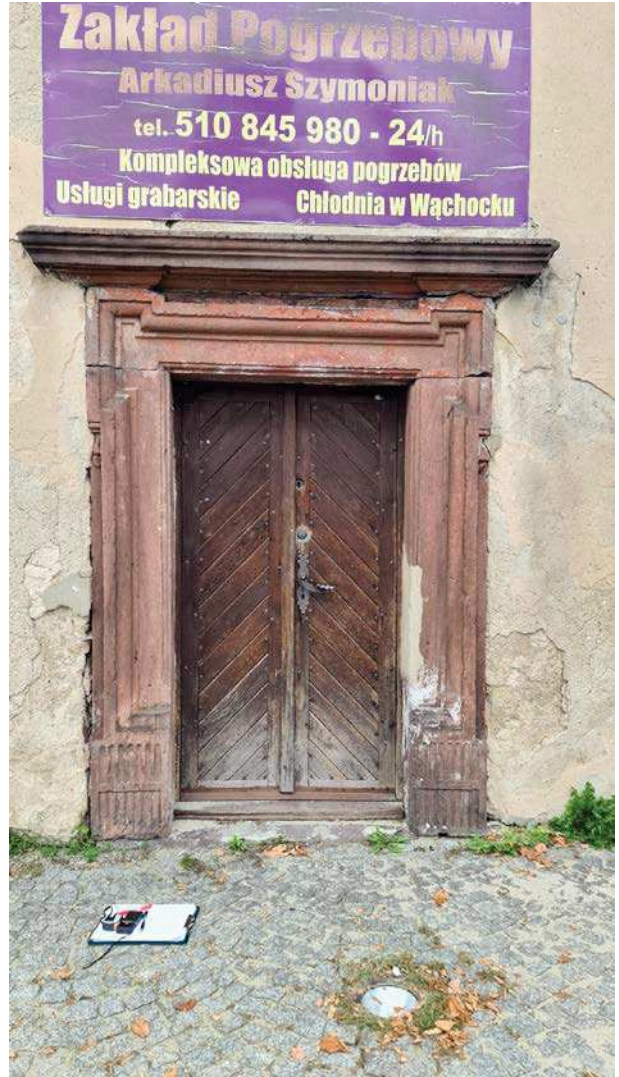
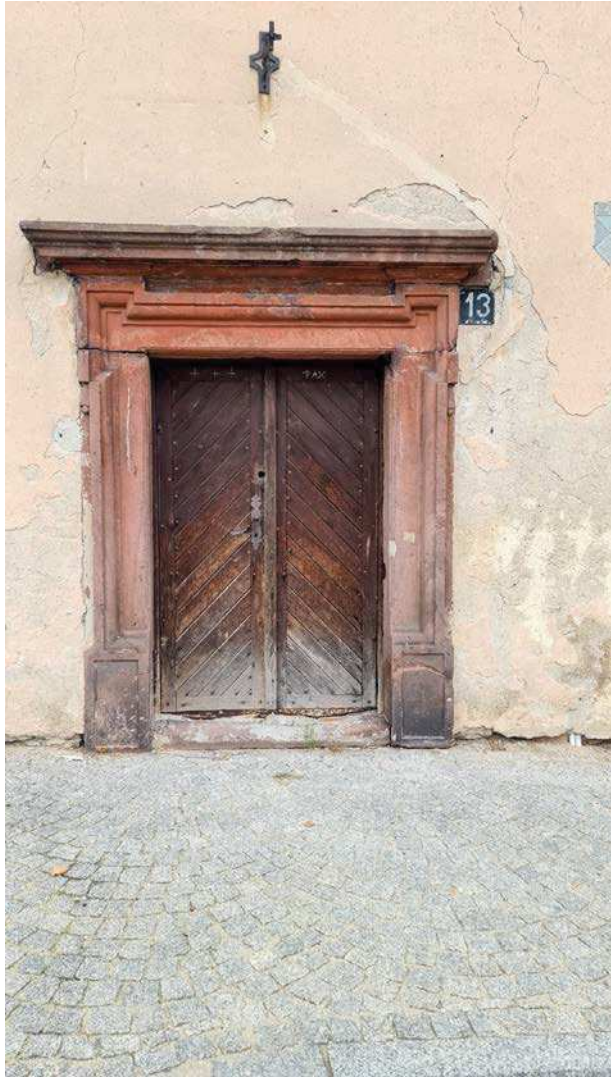
Zgodnie z art. 34 ust. 3da Ustawy Prawo Budowlane uprawnienia budowlane w odpowiedniej specjalności, o których jest mowa w ust. 3d pkt 1 oraz zaświadczenia o przynależności do odpowiedniej Izby, o których mowa w ust. 3d pkt 2 dostępne są w centralnym rejestrze osób posiadających uprawnienia budowlane i nie zostały załączone do projektu.

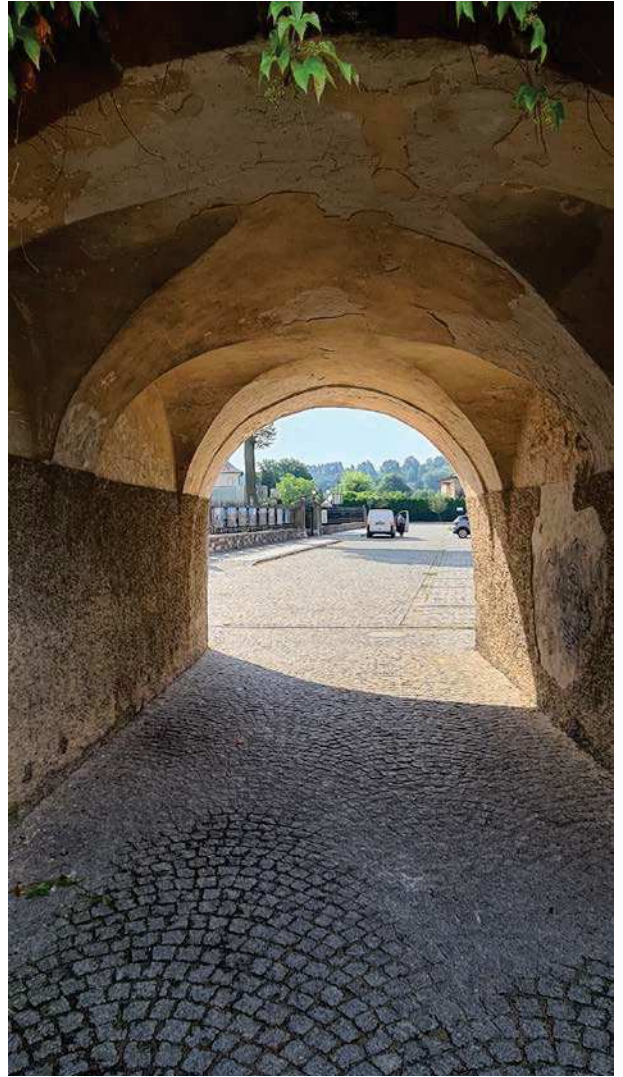
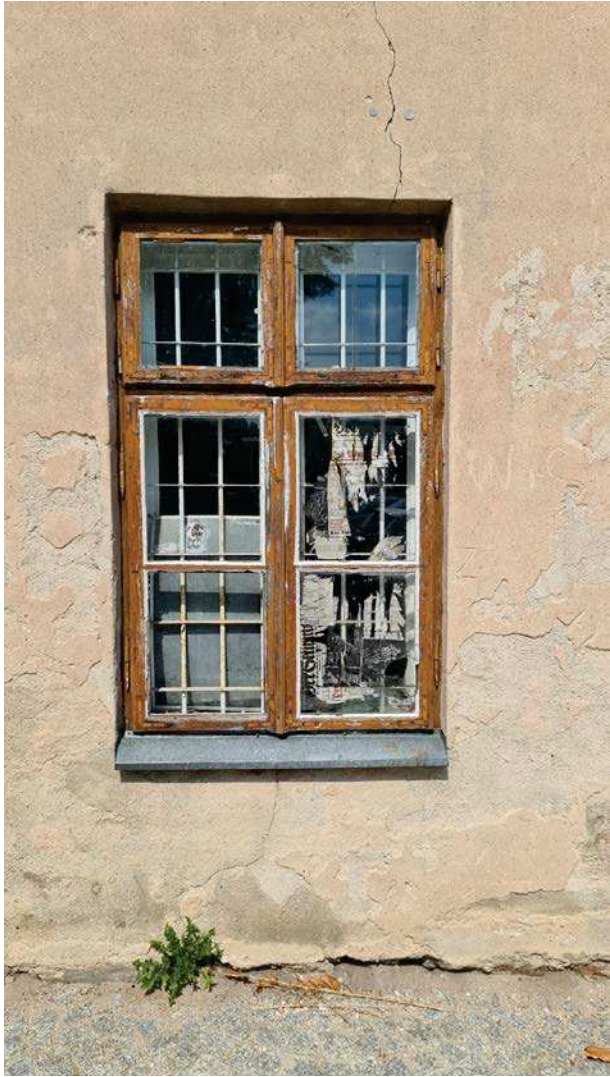

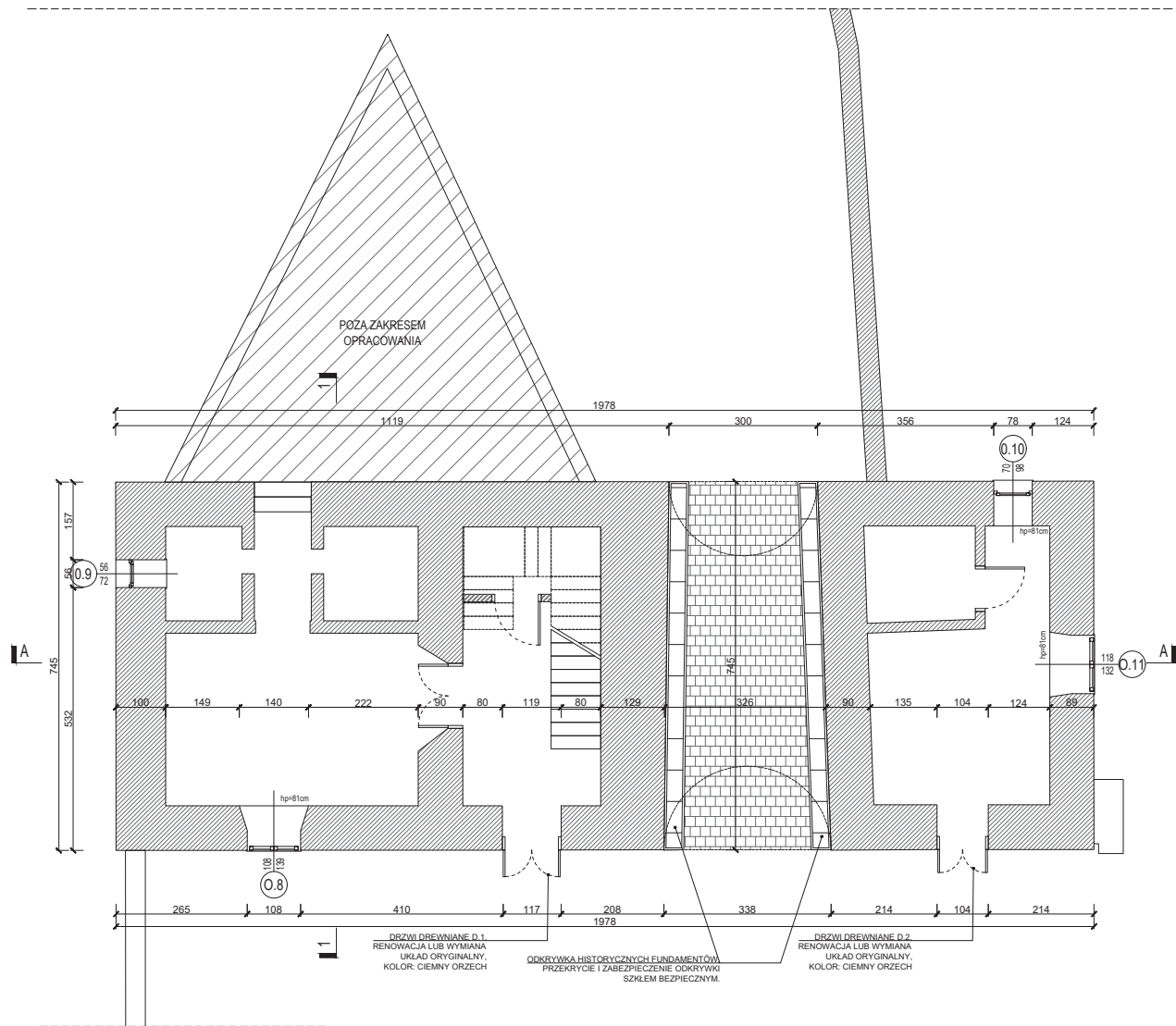

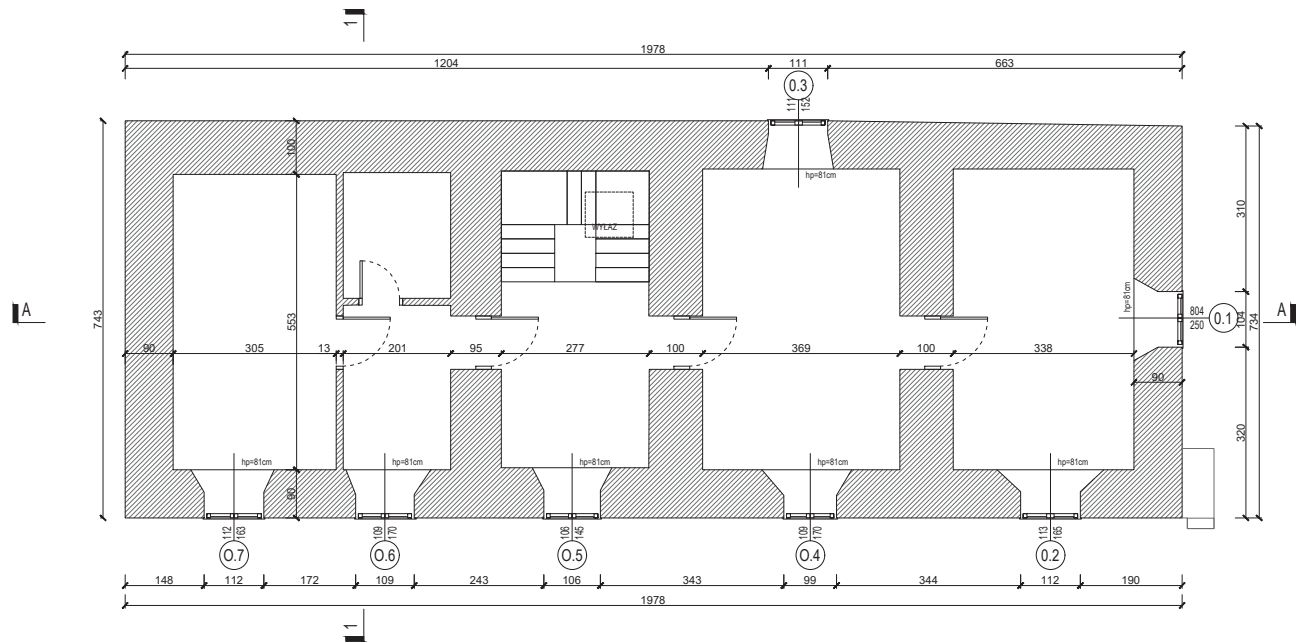

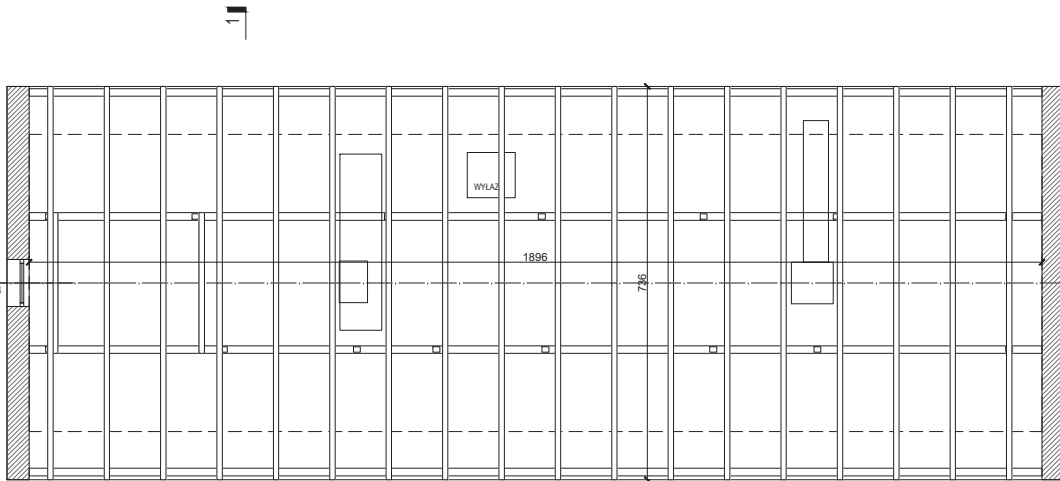

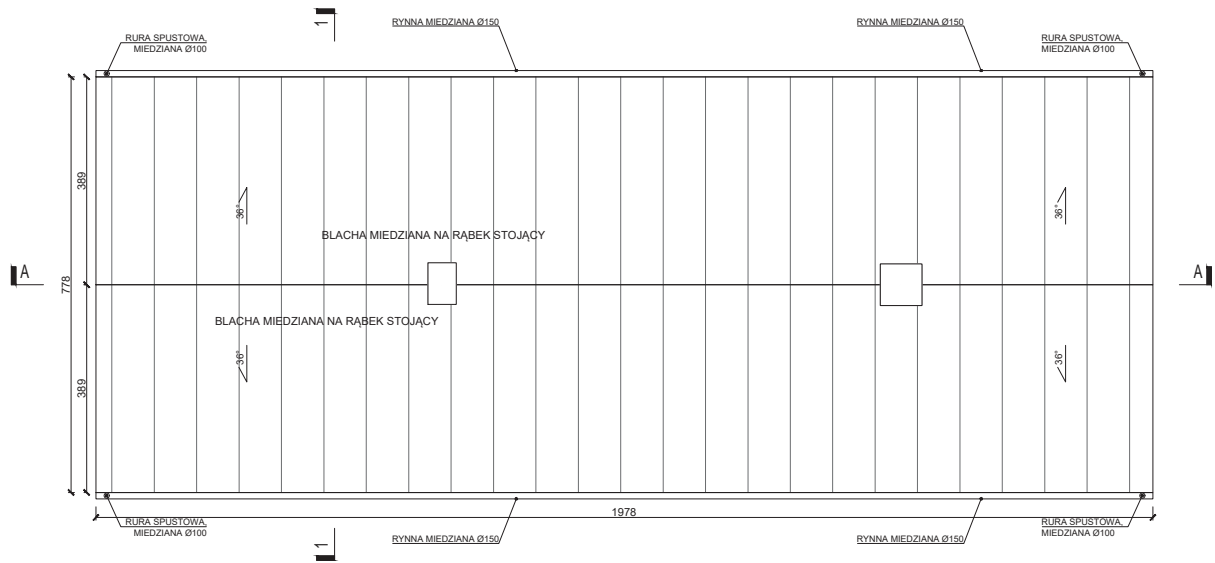
INWESTOR: Opactwo Cysterskie ul. Kościelna 14, 27-215 Wąchock			
TYTUŁ PROJEKTU: Remont dachu, elewacji i wymiana stolarki okiennej oraz drzwiowej w północnym budynku bramnym Opactwa Cysterskiego w Wąchocku			
ADRES OBIEKTU: DZIAŁKA NR 4880, OBRĘB 0001 M. WĄCHOCK, JEDNOSTKA EWIDENCYJNA 261105_4, WOJ. ŚWIĘTOKRZYSKIE, POW. STARACHOWICKI, GM. WĄCHOCK MIASTO, WĄCHOCK			
AUTORZY PROJEKTU: mgr inż. arch. Adrian Mania mgr inż. arch. Tomasz Sroczyński	SPECJALNOŚĆ: ARCHITEKTURA ARCHITEKTURA	NR UPRAWNIEN: UPR. 221/POOKK/IV/2017	PODPISY:
NAZWA RYSUNKU: PROJEKT - RZUT PARTERU			NR RYSUNKU: A.01
FAZA: PB	BRANŻA: ARCHITEKTURA	SKALA: 1:100	DATA: 06.11.2023

INWESTOR: Opactwo Cysterskie ul. Kościelna 14, 27-215 Wąchock			
TYTUŁ PROJEKTU: Remont dachu, elewacji i wymiana stolarki okiennej oraz drzwiowej w północnym budynku bramnym Opactwa Cysterskiego w Wąchocku			
ADRES OBIEKTU: DZIAŁKA NR 4880, OBRĘB 0001 M. WĄCHOCK, JEDNOSTKA EWIDENCYJNA 261105_4, WOJ. ŚWIĘTOKRZYSKIE, POW. STARACHOWICKI, GM. WĄCHOCK MIASTO, WĄCHOCK			
AUTORZY PROJEKTU:	SPECJALNOŚĆ:	NR UPRAWNIEN:	PODPISY:
mgr inż. arch. Adrian Mania mgr inż. arch. Tomasz Stoczyński	ARCHITEKTURA ARCHITEKTURA	UPR. 221/POOKK/IV/2017	
NAZWA RYSUNKU: PROJEKT - RZUT PIĘTRA			NR RYSUNKU: A.02
FAZA: PB	BRANŻA: ARCHITEKTURA	SKALA: 1:100	DATA: 06.11.2023

PODDASZE

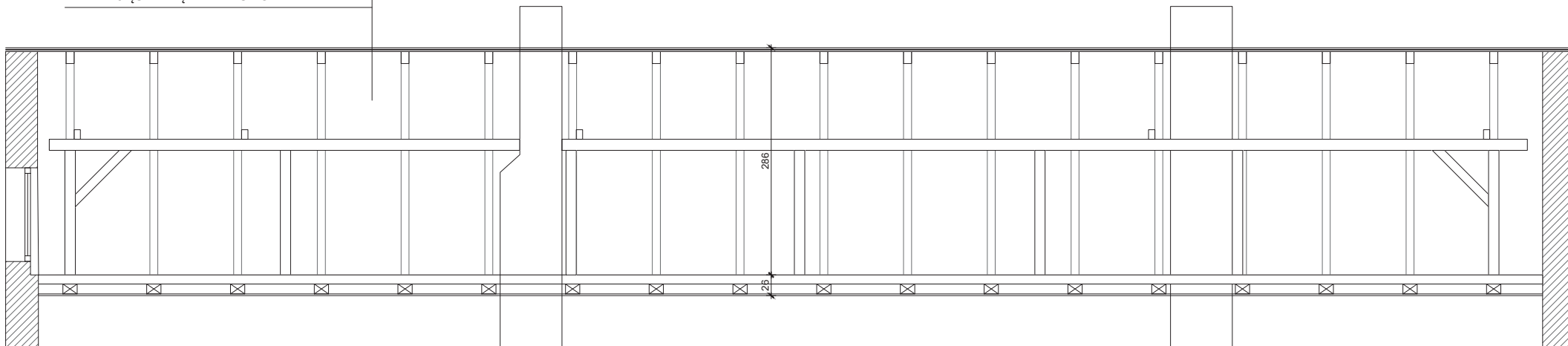

DACH

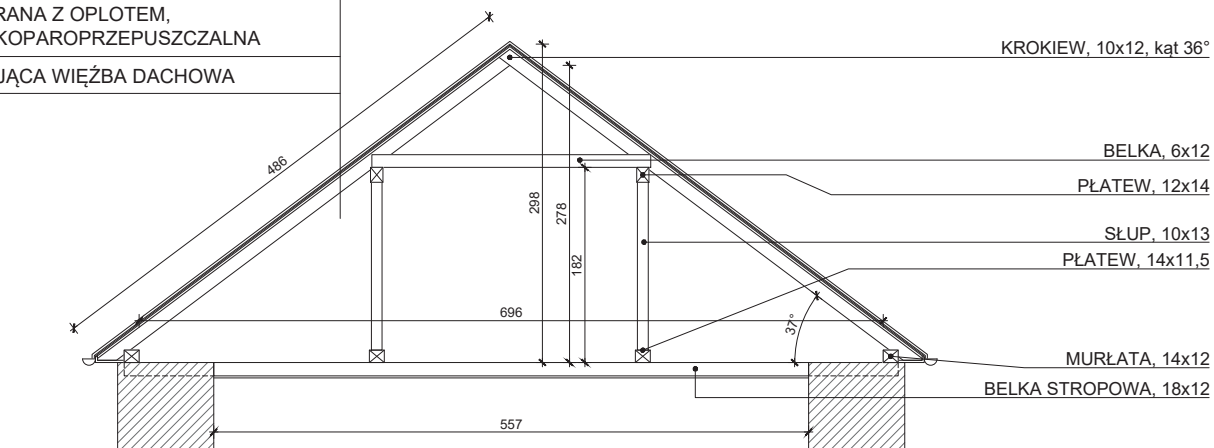
INWESTOR: Opactwo Cysterskie ul. Kościelna 14, 27-215 Wąchock			
TYTUŁ PROJEKTU: Remont dachu, elewacji i wymiana stolarki okiennej oraz drzwiowej w północnym budynku bramnym Opactwa Cysterskiego w Wąchocku			
ADRES OBIEKTU: DZIAŁKA NR 4880, OBRĘB 0001 M. WĄCHOCK, JEDNOSTKA EWIDENCYJNA 261105_4, WOJ. ŚWIĘTOKRZYSKIE, POW. STARACHOWICKI, GM. WĄCHOCK MIASTO, WĄCHOCK			
AUTORZY PROJEKTU:	SPECJALNOŚĆ:	NR UPRAWNIEN:	PODPISY:
mgr inż. arch. Adrian Mania mgr inż. arch. Tomasz Stoczyński	ARCHITEKTURA ARCHITEKTURA	UPR. 221/POOKK/IV/2017	
NAZWA RYSUNKU: PROJEKT - RZUT PODDASZA I DACHU			NR RYSUNKU: A.03
FAZA: PB	BRANŻA: ARCHITEKTURA	SKALA: 1:100	DATA: 06.11.2023

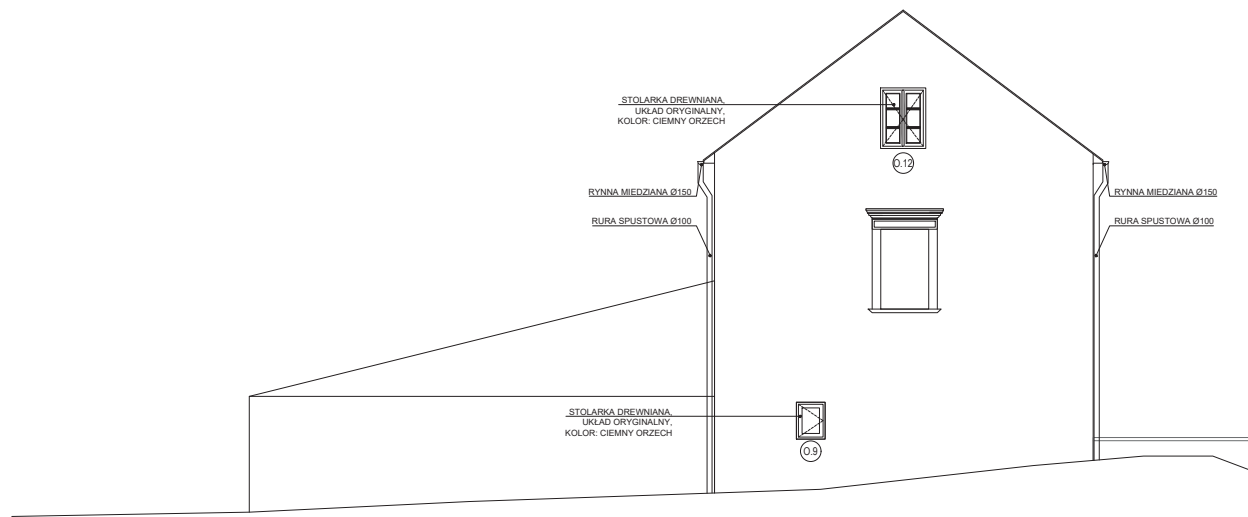
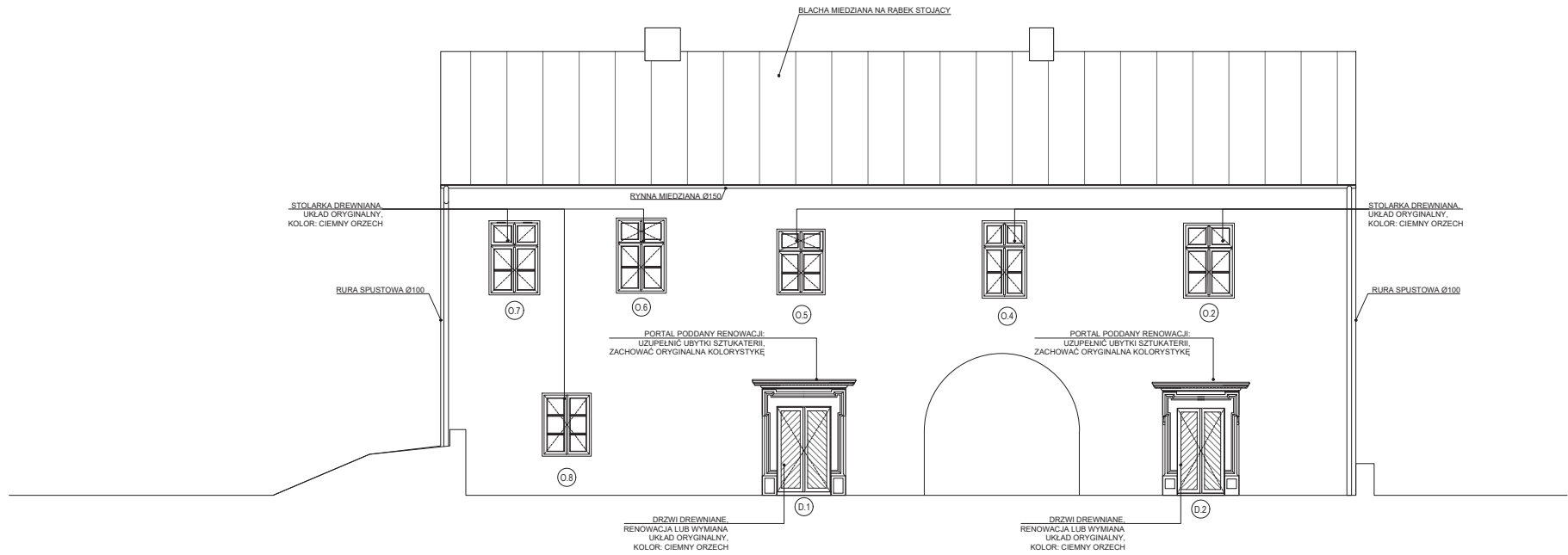
BLACHA MIEZDIANA NA RĄBEK STOJĄCY
 DESKOWANIE PEŁNE
 PUSTKA POWIETRZNA
 KONTRŁATY 2,5x5 cm
 MEMBRANA Z OPLOTEM,
 WYSOKOPAROPRZEPUSZCZALNA
 ISTNIEJĄCA WIĘŻBA DACHOWA

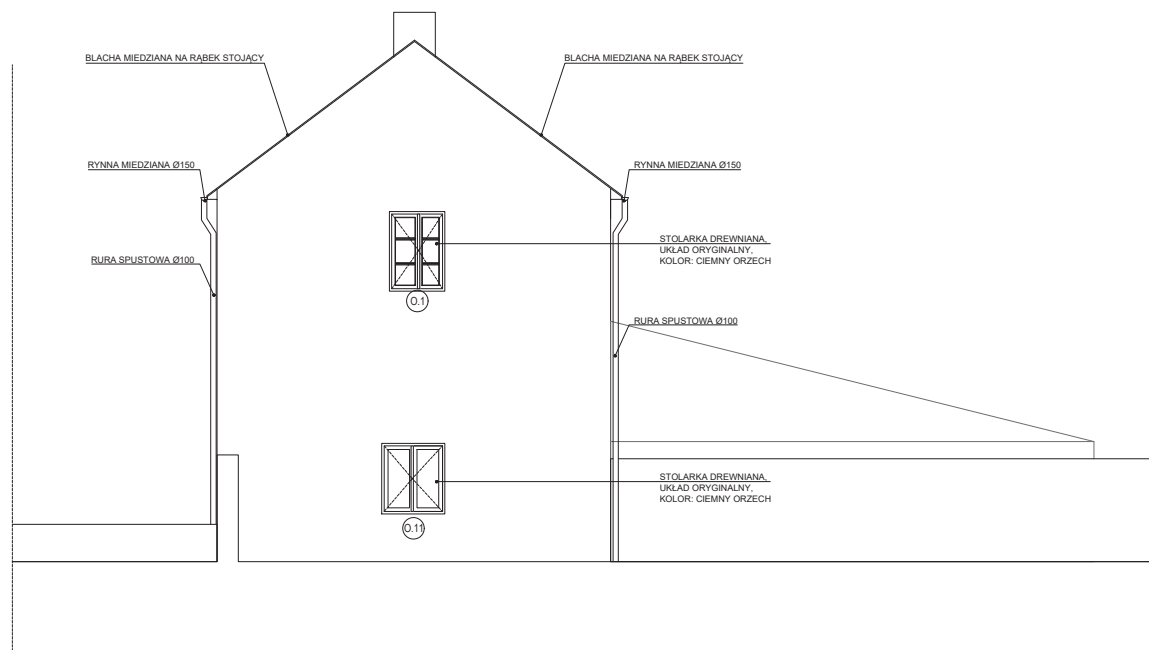
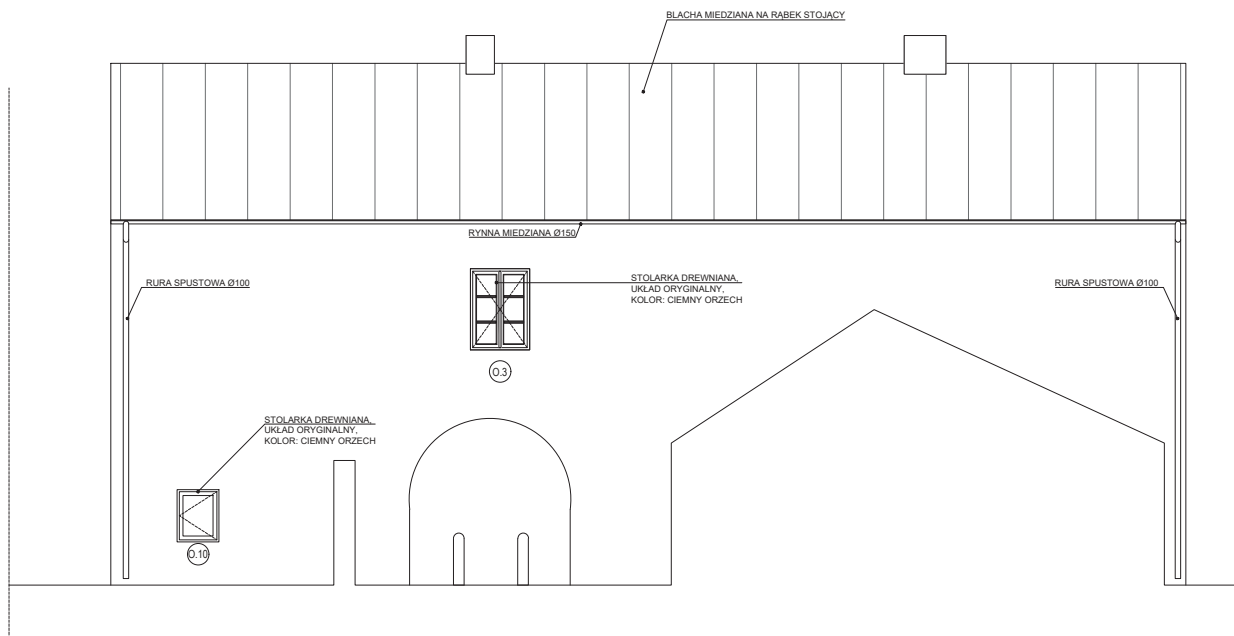
BLACHA MIEZDIANA NA RĄBEK STOJĄCY
 DESKOWANIE PEŁNE
 PUSTKA POWIETRZNA
 KONTRŁATY 2,5x5 cm
 MEMBRANA Z OPLOTEM,
 WYSOKOPAROPRZEPUSZCZALNA
 ISTNIEJĄCA WIĘŻBA DACHOWA

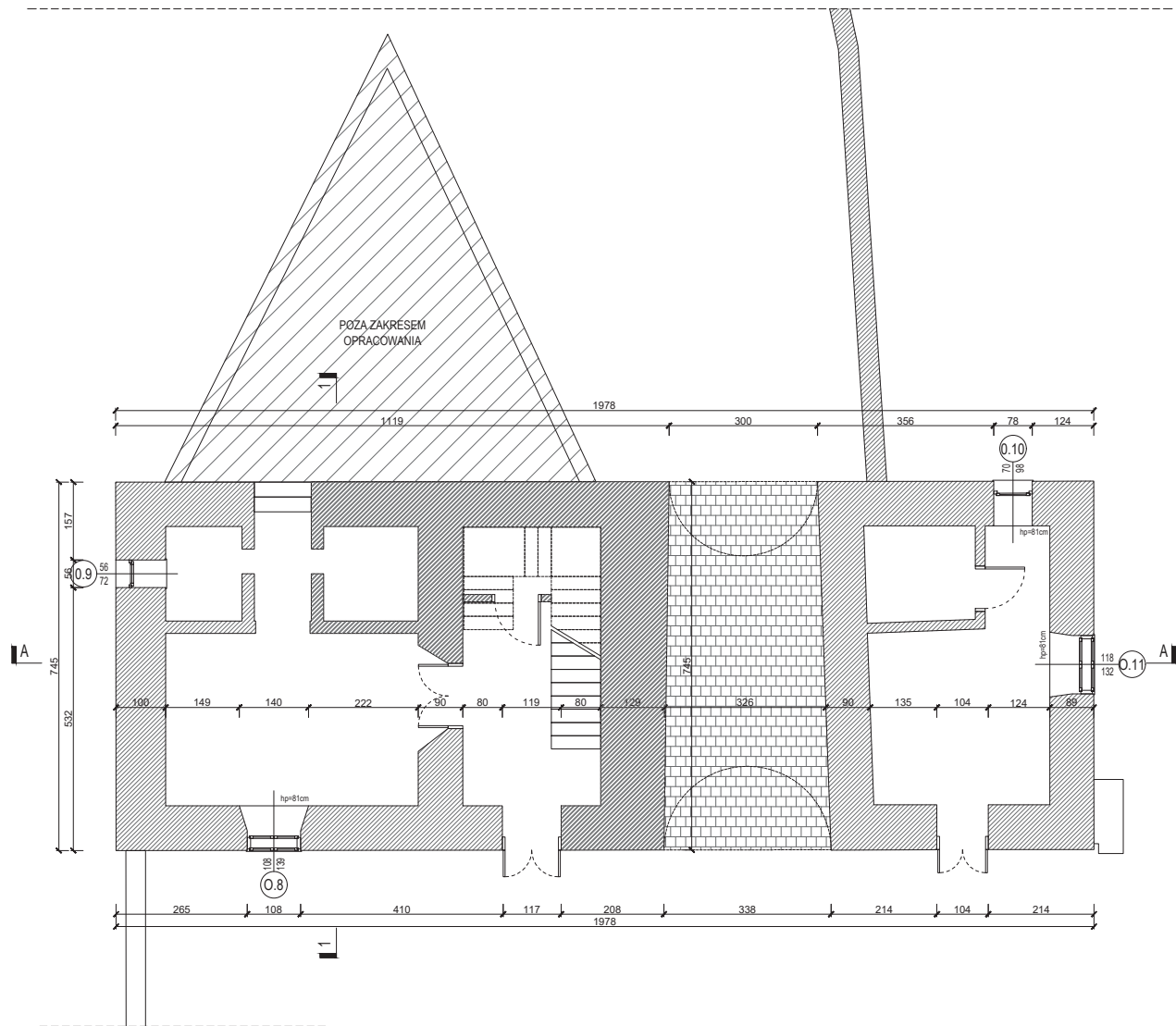
INWESTOR: Opactwo Cysterskie ul. Kościelna 14, 27-215 Wąchock			
TYTUŁ PROJEKTU: Remont dachu, elewacji i wymiana stolarki okiennej oraz drzwiowej w północnym budynku bramnym Opactwa Cysterskiego w Wąchocku			
ADRES OBIEKTU: DZIAŁKA NR 4880, OBRĘB 0001 M. WĄCHOCK, JEDNOSTKA EWIDENCYJNA 261105_4, WOJ. ŚWIĘTOKRZYSKIE, POW. STARACHOWICKI, GM. WĄCHOCK MIASTO, WĄCHOCK			
AUTORZY PROJEKTU:	SPECJALNOŚĆ:	NR UPRAWNIEN:	PODPISY:
mgr inż. arch. Adrian Mania mgr inż. arch. Tomasz Sroczyński	ARCHITEKTURA ARCHITEKTURA	UPR. 221/POOKK/IV/2017	
NAZWA RYSUNKU: PROJEKT - PRZEKROJE			NR RYSUNKU: A.04
FAZA: PB	BRANŻA: ARCHITEKTURA	SKALA: 1:50	DATA: 06.11.2023

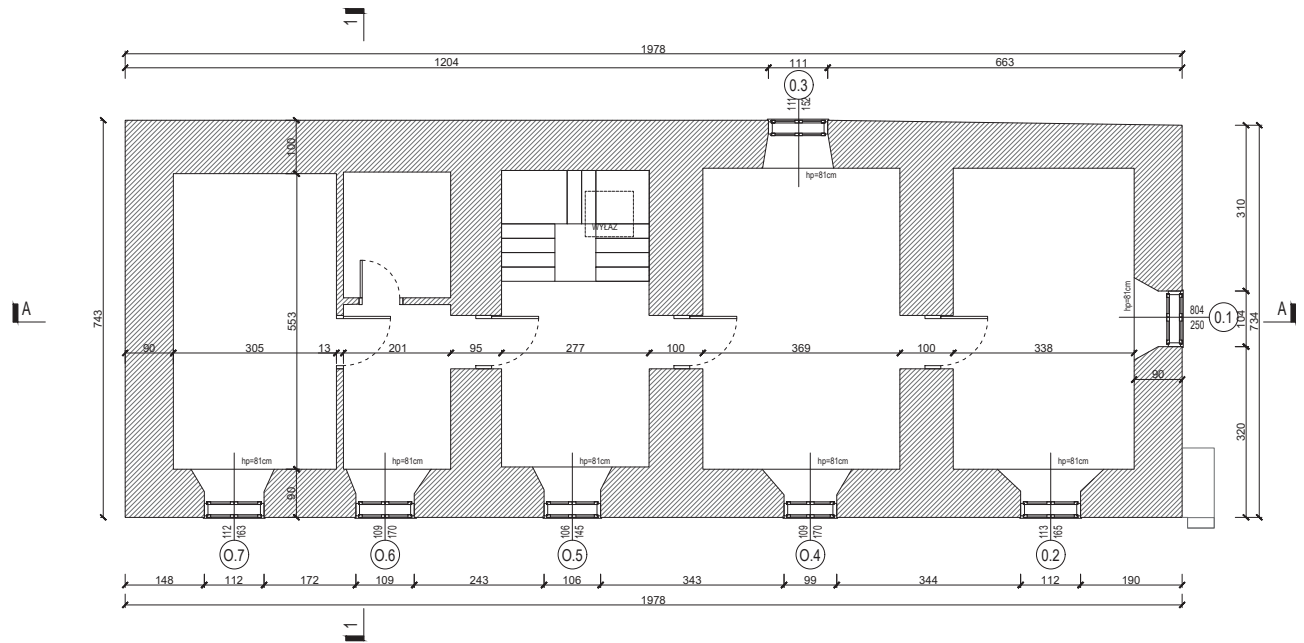
INWESTOR				Opactwo Cysterskie ul. Kościelna 14, 27-215 Wąchock			
TYTUŁ PROJEKTU:				Remont dachu, elewacji i wymiana stolarki okiennej oraz drzwiowej w północnym budynku bramnym Opactwa Cysterskiego w Wąchocku			
ADRES OBIEKTU:				DZIAŁKA NR 4880, OBRĘB 0001 M. WĄCHOCK, JEDNOSTKA EWIDENCYJNA 261105_4, WOJ. ŚWIĘTOKRZYSKIE, POW. STARACHOWICKI, GM. WĄCHOCK MIASTO, WĄCHOCK			
AUTORZY PROJEKTU:		SPECJALNOŚĆ:		NR UPRAWNIEN:		PODPISY:	
mgr inż. arch. Adrian Mania mgr inż. arch. Tomasz Sroczyński		ARCHITEKTURA ARCHITEKTURA		UPR. 221/POOKK/IV/2017			
NAZWA RYSUNKU:				ELEWACJE 1/2			
				NR RYSUNKU A.05			
FAZA:		BRANŻA:		SKALA:		DATA:	
PB		ARCHITEKTURA		1:100		06.11.2023	

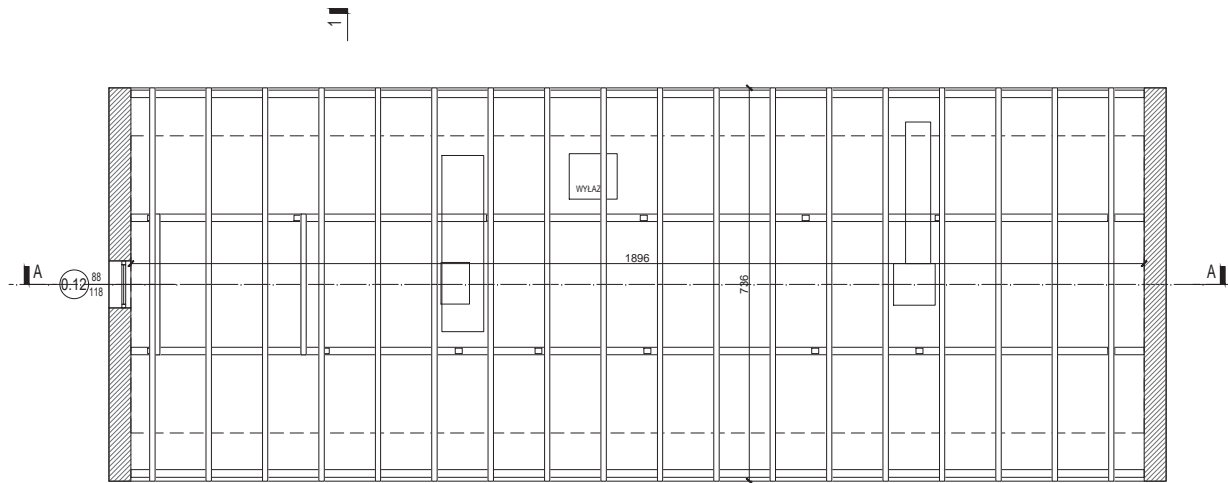
INWESTOR: Opactwo Cysterskie ul. Kościelna 14, 27-215 Wąchock			
TYTUŁ PROJEKTU: Remont dachu, elewacji i wymiana stolarki okiennej oraz drzwiowej w północnym budynku bramnym Opactwa Cysterskiego w Wąchocku			
ADRES OBIEKTU: DZIAŁKA NR 4880, OBRĘB 0001 M. WĄCHOCK, JEDNOSTKA EWIDENCYJNA 261105_4, WOJ. ŚWIĘTOKRZYSKIE, POW. STARACHOWICKI, GM. WĄCHOCK MIASTO, WĄCHOCK			
AUTORZY PROJEKTU:	SPECJALNOŚĆ:	NR UPRAWNIEN:	PODPISY:
mgr inż. arch. Adrian Mania mgr inż. arch. Tomasz Stoczyński	ARCHITEKTURA ARCHITEKTURA	UPR. 221/POOKK/IV/2017	
NAZWA RYSUNKU: ELEWACJE 2/2			NR RYSUNKU: A.06
FAZA: PB	BRANŻA: ARCHITEKTURA	SKALA: 1:100	DATA: 06.11.2023

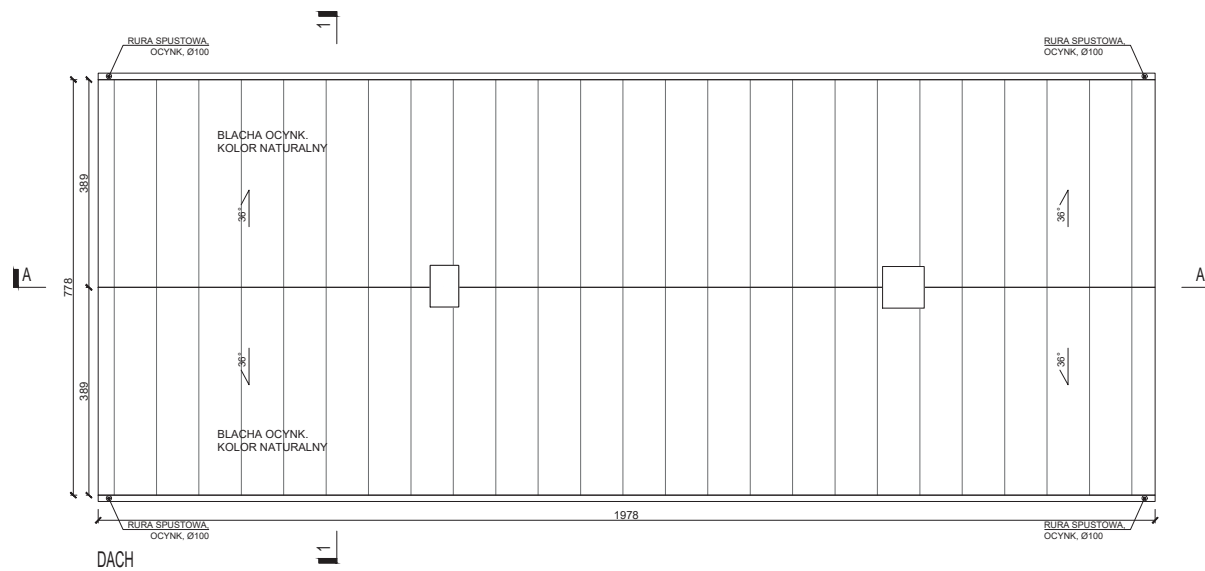
INWESTOR: Opactwo Cysterskie ul. Kościelna 14, 27-215 Wąchock			
TYTUŁ PROJEKTU: Remont dachu, elewacji i wymiana stolarki okiennej oraz drzwiowej w północnym budynku bramnym Opactwa Cysterskiego w Wąchocku			
ADRES OBIEKTU: DZIAŁKA NR 4880, OBRĘB 0001 M. WĄCHOCK, JEDNOSTKA EWIDENCYJNA 261105_4, WOJ. ŚWIĘTOKRZYSKIE, POW. STARACHOWICKI, GM. WĄCHOCK MIASTO, WĄCHOCK			
AUTORZY PROJEKTU:	SPECJALNOŚĆ:	NR UPRAWNIEN:	PODPISY:
mgr inż. arch. Adrian Mania mgr inż. arch. Tomasz Sroczyński	ARCHITEKTURA ARCHITEKTURA	UPR. 221/POOKK/IV/2017	
NAZWA RYSUNKU: INWENTARYZACJA - RZUT PARTERU			NR RYSUNKU: IN.01
FAZA: PB	BRANŻA: ARCHITEKTURA	SKALA: 1:100	DATA: 06.11.2023

INWESTOR: Opactwo Cysterskie ul. Kościelna 14, 27-215 Wąchock			
TYTUŁ PROJEKTU: Remont dachu, elewacji i wymiana stolarki okiennej oraz drzwiowej w północnym budynku bramnym Opactwa Cysterskiego w Wąchocku			
ADRES OBIEKTU: DZIAŁKA NR 4880, OBRĘB 0001 M. WĄCHOCK, JEDNOSTKA EWIDENCYJNA 261105_4, WOJ. ŚWIĘTOKRZYSKIE, POW. STARACHOWICKI, GM. WĄCHOCK MIASTO, WĄCHOCK			
AUTORZY PROJEKTU:	SPECJALNOŚĆ:	NR UPRAWNIEN:	PODPISY:
mgr inż. arch. Adrian Mania mgr inż. arch. Tomasz Sroczyński	ARCHITEKTURA ARCHITEKTURA	UPR. 221/POOKK/IV/2017	
NAZWA RYSUNKU: INWENTARYZACJA - RZUT PIĘTRA			NR RYSUNKU: IN.02
FAZA: PB	BRANŻA: ARCHITEKTURA	SKALA: 1:100	DATA: 06.11.2023

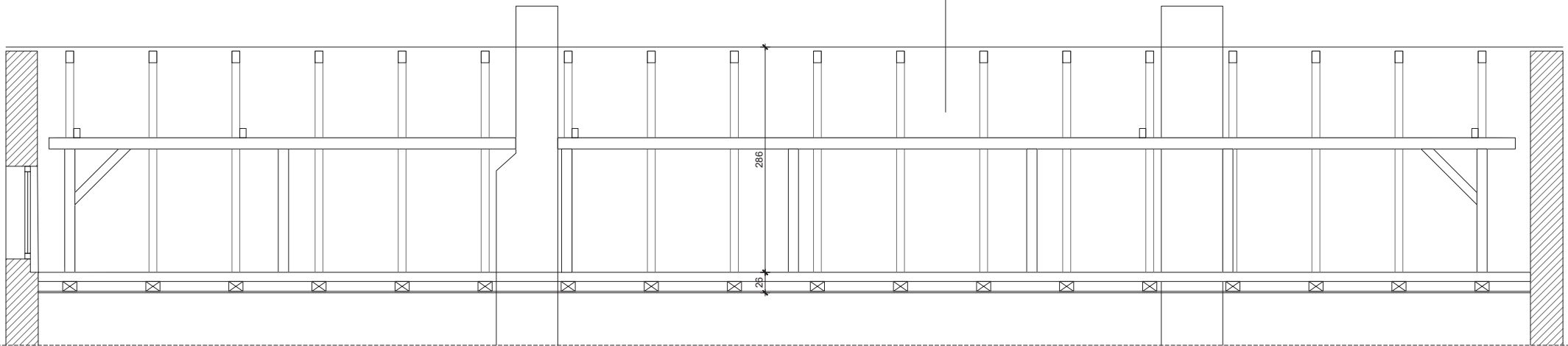
PODDASZE

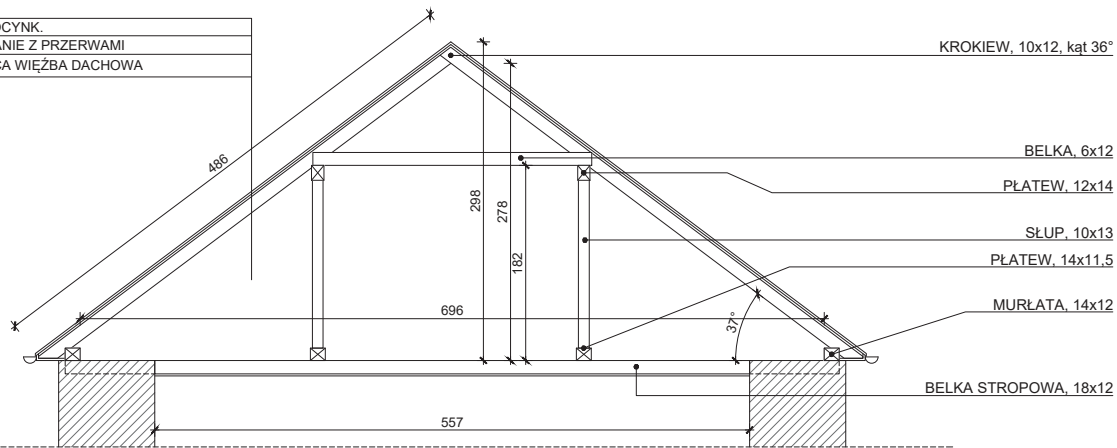
DACH

INWESTOR			
Opactwo Cysterskie ul. Kościelna 14, 27-215 Wąchock			
TYTUŁ PROJEKTU: Remont dachu, elewacji i wymiana stolarki okiennej oraz drzwiowej w północnym budynku bramnym Opactwa Cysterskiego w Wąchocku			
ADRES OBIEKTU: DZIAŁKA NR 4880, OBRĘB 0001 M. WĄCHOCK, JEDNOSTKA EWIDENCYJNA 261105_4, WOJ. ŚWIĘTOKRZYSKIE, POW. STARACHOWICKI, GM. WĄCHOCK MIASTO, WĄCHOCK			
AUTORZY PROJEKTU:	SPECJALNOŚĆ:	NR UPRAWNIEN:	PODPISY:
mgr inż. arch. Adrian Mania mgr inż. arch. Tomasz Stoczyński	ARCHITEKTURA ARCHITEKTURA	UPR. 221/POOKK/IV/2017	
NAZWA RYSUNKU: INWENTARYZACJA - RZUT PODDASZA I DACHU			NR RYSUNKU: IN.03
FAZA: PB	BRANŻA: ARCHITEKTURA	SKALA: 1:100	DATA: 06.11.2023

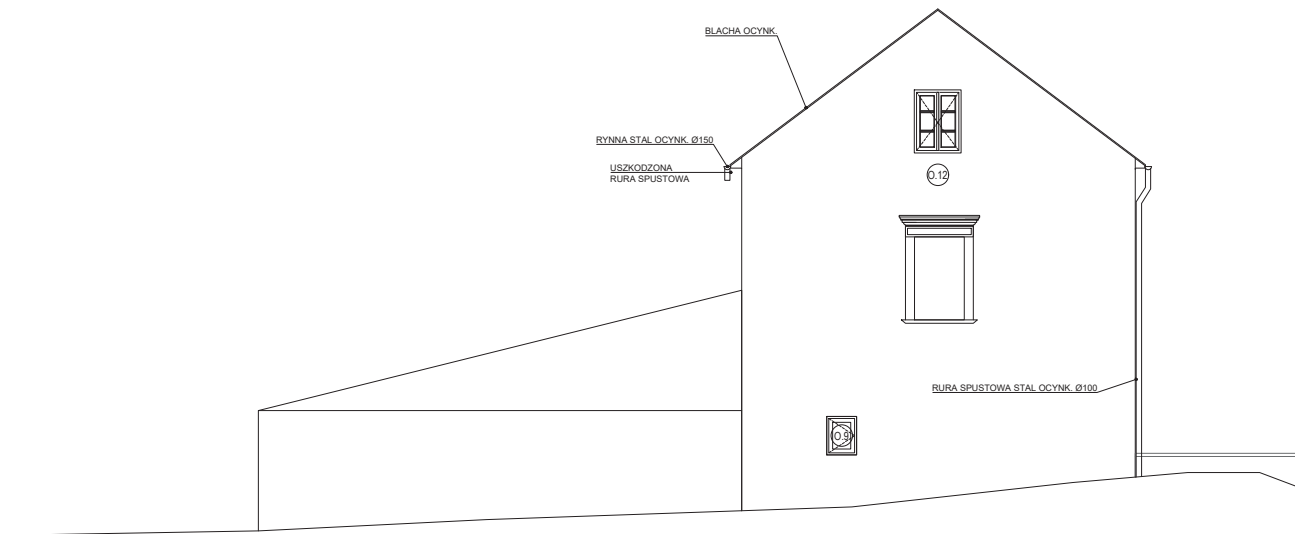
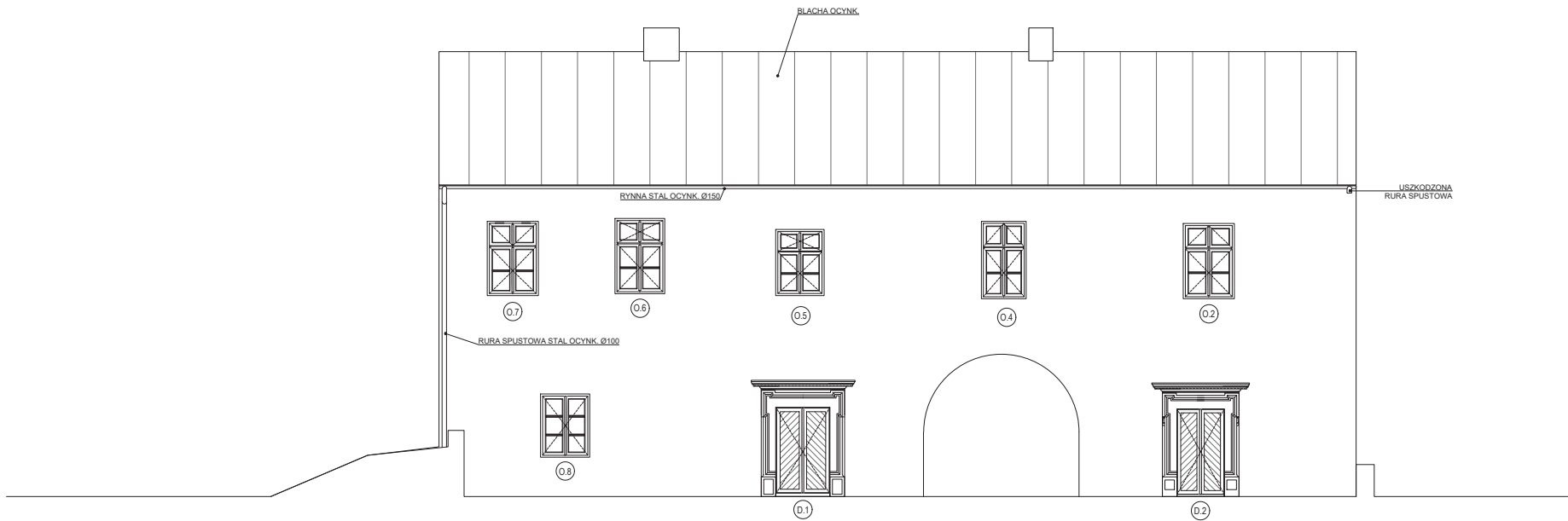
BLACHA OCYNK.
DESKOWANIE Z PRZERWAMI
ISTNIEJĄCA WIEŻBA DACHOWA

BLACHA OCYNK.
DESKOWANIE Z PRZERWAMI
ISTNIEJĄCA WIEŻBA DACHOWA

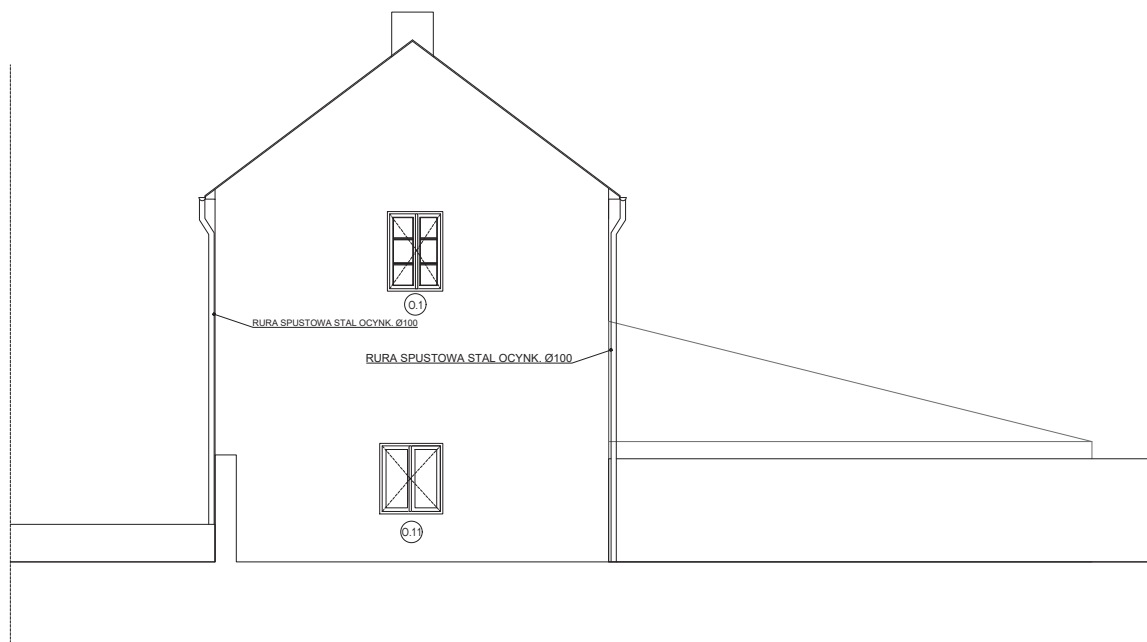
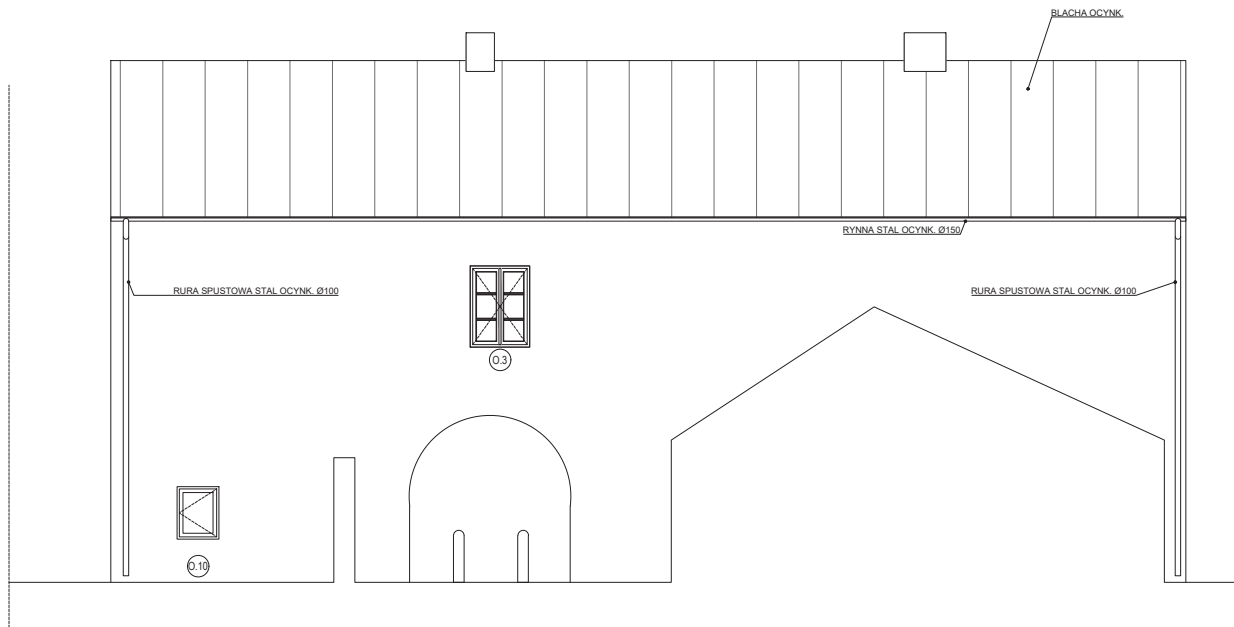

INWESTOR		Opactwo Cysterskie ul. Kościelna 14, 27-215 Wąchock	
TYTUŁ PROJEKTU:		Remont dachu, elewacji i wymiana stolarki okiennej oraz drzwiowej w północnym budynku bramnym Opactwa Cysterskiego w Wąchocku	
ADRES OBIEKTU:		DZIAŁKA NR 4880, OBRĘB 0001 M. WĄCHOCK, JEDNOSTKA EWIDENCYJNA 261105_4, WOJ. ŚWIĘTOKRZYSKIE, POW. STARACHOWICKI, GM. WĄCHOCK MIASTO, WĄCHOCK	
AUTORZY PROJEKTU:	SPECJALNOŚĆ:	NR UPRAWNIEN:	PODPISY:
mgr inż. arch. Adrian Mania mgr inż. arch. Tomasz Sroczyński	ARCHITEKTURA ARCHITEKTURA	UPR. 221/POOKK/IV/2017	
NAZWA RYSUNKU:		INWENTARYZACJA - PRZEKROJE	
NR RYSUNKU:		IN.04	
FAZA:	BRANŻA:	SKALA:	DATA:
PB	ARCHITEKTURA	1:50	06.11.2023

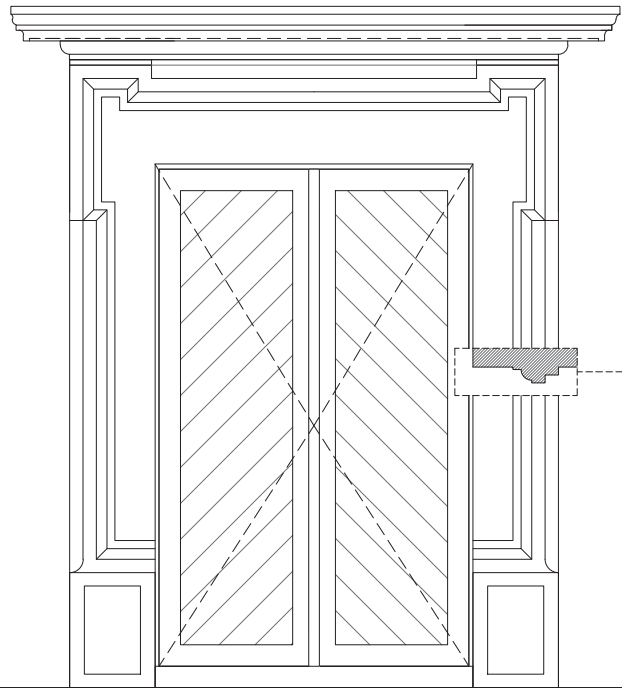

INWESTOR: Opactwo Cysterskie ul. Kościelna 14, 27-215 Wąchock			
TYTUŁ PROJEKTU: Remont dachu, elewacji i wymiana stolarki okiennej oraz drzwiowej w północnym budynku bramnym Opactwa Cysterskiego w Wąchocku			
ADRES OBIEKTU: DZIAŁKA NR 4880, OBRĘB 0001 M. WĄCHOCK, JEDNOSTKA EWIDENCYJNA 261105_4, WOJ. ŚWIĘTOKRZYSKIE, POW. STARACHOWICKI, GM. WĄCHOCK MIASTO, WĄCHOCK			
AUTORZY PROJEKTU:	SPECJALNOŚĆ:	NR UPRAWNIEN:	PODPISY:
mgr inż. arch. Adrian Mania mgr inż. arch. Tomasz Sroczyński	ARCHITEKTURA ARCHITEKTURA	UPR. 221/POOKK/IV/2017	
NAZWA RYSUNKU: INWENTARYZACJA - ELEWACJE 1/2			NR RYSUNKU: IN.05
FAZA: PB	BRANŻA: ARCHITEKTURA	SKALA: 1:100	DATA: 06.11.2023

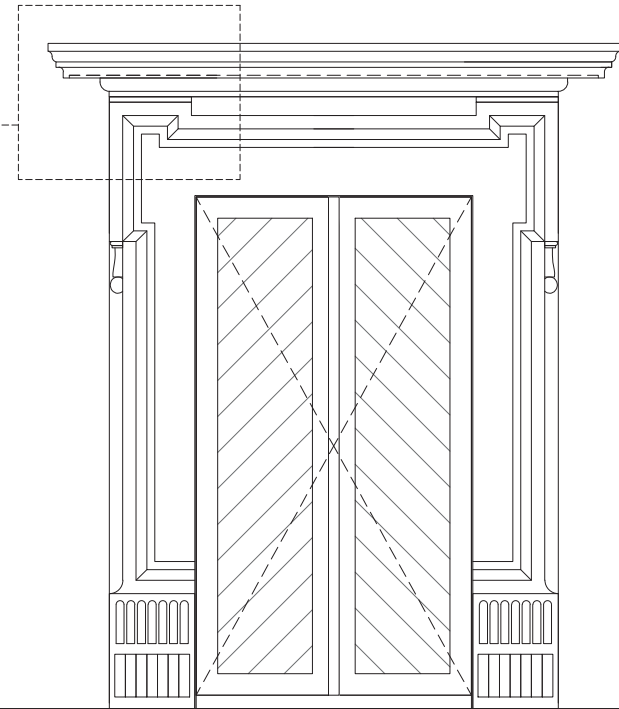

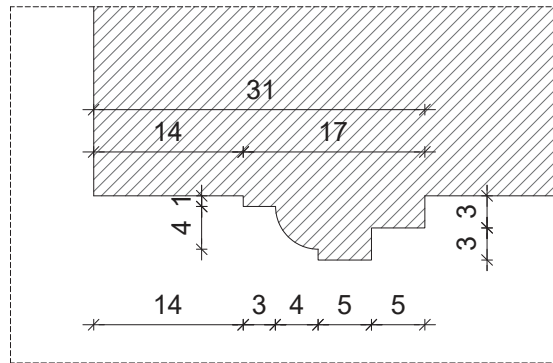
INWESTOR				Opactwo Cysterskie ul. Kościelna 14, 27-215 Wąchock					
TYTUŁ PROJEKTU				Remont dachu, elewacji i wymiana stolarki okiennej oraz drzwiowej w północnym budynku bramnym Opactwa Cysterskiego w Wąchocku					
ADRES OBIEKTU				DZIAŁKA NR 4880, OBRĘB 0001 M. WĄCHOCK, JEDNOSTKA EWIDENCYJNA 261105_4, WOJ. ŚWIĘTOKRZYSKIE, POW. STARACHOWICKI, GM. WĄCHOCK MIASTO, WĄCHOCK					
AUTORZY PROJEKTU		SPECJALNOŚĆ		NR UPRAWNIEN		PODPISY			
mgr inż. arch. Adrian Mania mgr inż. arch. Tomasz Stoczyński		ARCHITEKTURA ARCHITEKTURA		UPR. 221/POOKK/IV/2017					
NAZWA RYSUNKU				INWENTARYZACJA - ELEWACJE 2/2				NR RYSUNKU	
								IN.06	
FAZA:		BRANŻA:		SKALA:		DATA:			
PB		ARCHITEKTURA		1:100		06.11.2023			

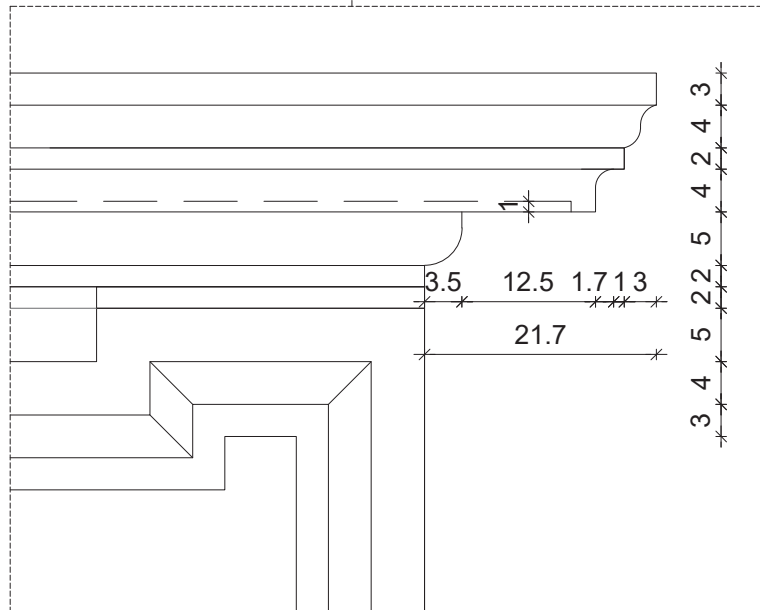
DRZWI D.1

DRZWI D.2

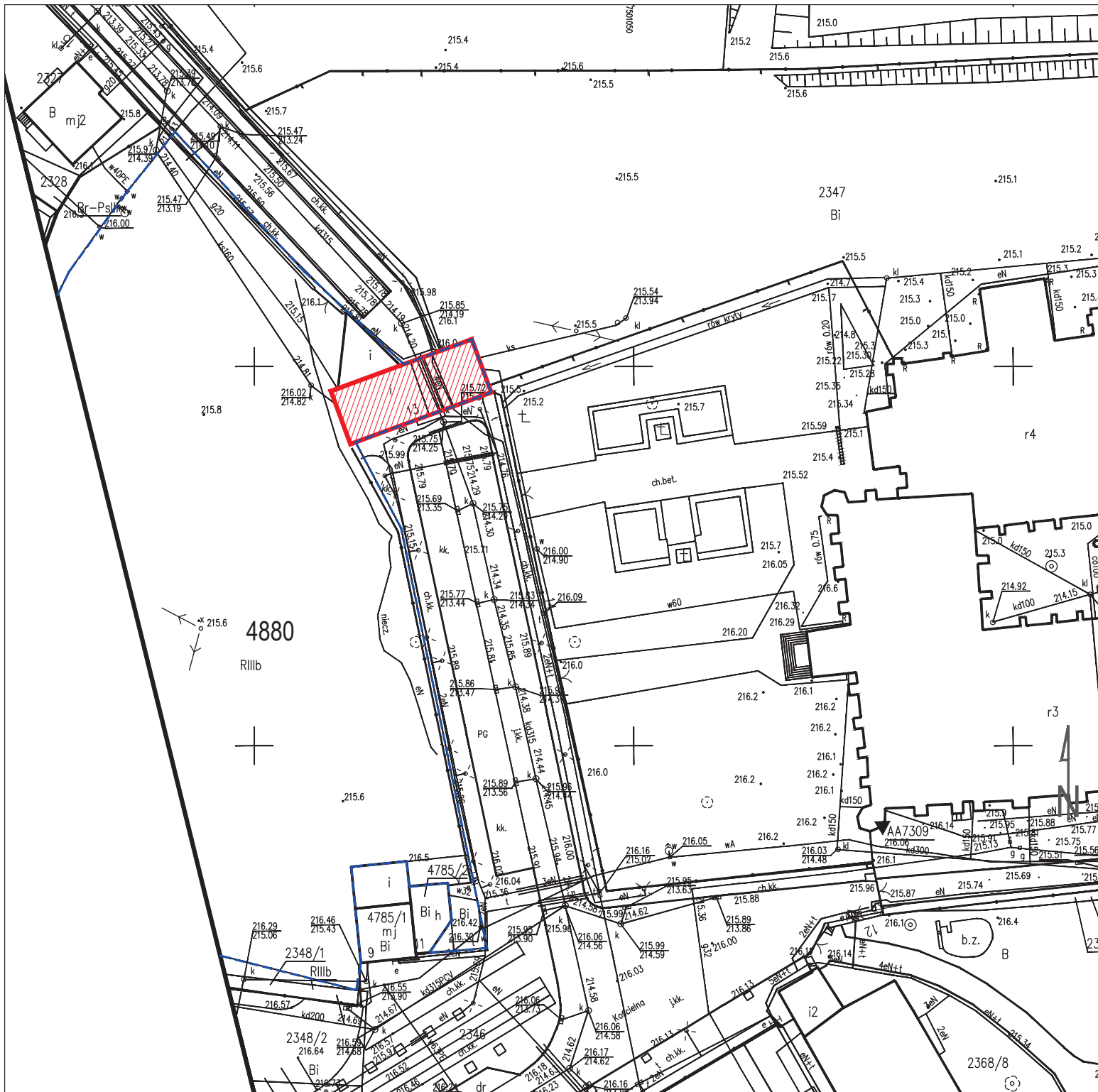

PROFIL PORTALU DRZWIOWEGO

DETAL GZYMSU

INWESTOR: Opactwo Cysterskie ul. Kościelna 14, 27-215 Wąchock			
TYTUŁ PROJEKTU: Remont dachu, elewacji i wymiana stolarki okiennej oraz drzwiowej w północnym budynku bramnym Opactwa Cysterskiego w Wąchocku			
ADRES OBIEKTU: DZIAŁKA NR 4880, OBRĘB 0001 M. WĄCHOCK, JEDNOSTKA EWIDENCYJNA 261105_4, WOJ. ŚWIĘTOKRZYSKIE, POW. STARACHOWICKI, GM. WĄCHOCK MIASTO, WĄCHOCK			
AUTORZY PROJEKTU:	SPECJALNOŚĆ:	NR UPRAWNIEN:	PODPISY:
mgr inż. arch. Adrian Mania mgr inż. arch. Tomasz Sroczyński	ARCHITEKTURA ARCHITEKTURA	UPR. 221/POOKK/IV/2017	
NAZWA RYSUNKU: INWENTARYZACJA - DRZWI			NR RYSUNKU: IN.08
FAZA: PB	BRANŻA: ARCHITEKTURA	SKALA: 1:20	DATA: 06.11.2023

	OBIEKT OBJĘTY OPRACOWANIEM
4880	NUMER DZIAŁKI
	GRANICA DZIAŁKI

MAPA DO CELÓW PROJEKTOWYCH

woj. świętokrzyskie
pow. starachowicki
gm. Wąchock
jedn. ewid. – 261105_4 Wąchock Miasto
obr. 0001 Wąchock Miasto
dz. nr 2347, 2368/7, 4802/1

Układ współrzędnych PL-ETRF2000
Poziom odniesienia Kronsztad 60
Skala 1:500
Oznaczenie granic obszaru, który był przedmiotem aktualizacji:
Identyfikator zgłoszenia pracy geodezyjnej: GK.6640.1083.2021
Niniejszą mapę opracował:

MIERNCZY Pracownia Geodezyjna
Grzegorz Koprowski
ul. Murarska 4/26 27-200 Starachowice
NIP 661-216-10-07 REGON 260209550
tel. 504 810 958

LEGENDA:
-R – rynny z dachu

INWESTOR		Opactwo Cysterskie ul. Kościelna 14, 27-215 Wąchock	
TYTUŁ PROJEKTU		Remont dachu, elewacji i wymiana stolarki okiennej oraz drzwiowej w północnym budynku bramnym Opactwa Cysterskiego w Wąchocku	
ADRES OBIEKTU		DZIAŁKA NR 4880, OBRĘB 0001 M. WĄCHOCK, JEDNOSTKA EWIDENCYJNA 261105_4, WOJ. ŚWIĘTOKRZYSKIE, POW. STARACHOWICKI, GM. WĄCHOCK MIASTO, WĄCHOCK	
AUTORZY PROJEKTU	SPECJALNOŚĆ	NR UPRAWNIEN	PODPISY
mgr inż. arch. Adrian Mania mgr inż. arch. Tomasz Stoczyński	ARCHITEKTURA ARCHITEKTURA	UPR. 221/POOKK/IV/2017	
NAZWA RYSUNKU			NR RYSUNKU
SYTUACJA			S.01
FAZA	BRANŻA	SKALA	DATA
PB	ARCHITEKTURA	1:500	06.11.2023

STOLARKA OKIENNA

LICZBA PORZĄDKOWA	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
OZNACZENIA	O.1	O.2	O.3	O.4	O.5	O.6	O.7	O.8	O.9	O.10	O.11	O.12
RODZAJ WYRZĘBU	OKNO DREWNIANE	OKNO DREWNIANE	OKNO DREWNIANE	OKNO DREWNIANE	OKNO DREWNIANE	OKNO DREWNIANE	OKNO DREWNIANE	OKNO DREWNIANE	OKNO DREWNIANE	OKNO DREWNIANE	OKNO DREWNIANE	OKNO DREWNIANE
SCHEMAT RYSUNKOWY NA RYSUNKU PODANE WYMARY W ŚWIETLE OTWORU SKALA 1:50												
WIDOK Z ZEWNĄTRZ												
SZEROKOŚĆ W ŚWIETLE OTWORU (cm)	S _o 104	104	111	109	106	109	111	108	56	78	118	88
WYSOKOŚĆ W ŚWIETLE OTWORU (cm)	H _o 149	149	152	170	145	170	152	139	72	98	132	118
RAZEM SZLAK	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
GRUBOŚĆ ŚCIANY (cm)	90	90	90	90	90	90	90	90	90	90	90	90
KOLOR	CIEMNY ORZECH	CIEMNY ORZECH	CIEMNY ORZECH	CIEMNY ORZECH	CIEMNY ORZECH	CIEMNY ORZECH	CIEMNY ORZECH	CIEMNY ORZECH	CIEMNY ORZECH	CIEMNY ORZECH	CIEMNY ORZECH	CIEMNY ORZECH
UWAGI OGÓLNE	<ol style="list-style-type: none"> ŚLUSARKA OKIENNA POWINNA BYĆ WYMENIONA NA OKNA NOWE, DREWNIANE, Z ZACHOWANIEM ORYGINALNEGO PODZIAŁU. W NOWYCH OKNACH POWINNY ZNALEZĆ SIĘ SZPROSY, PODZIAŁY, ORAZ POWINNA ZOSTAĆ ZACHOWANA OTWIERALNOŚĆ, JAK W ORYGINALE. OKNA DREWNIANE, W KOLORZE CIEMNEGO ORZECHA. OKNA MONTOWANE W MURZE, NA GŁĘBOKOŚCI ORYGINALNYCH OKIEN. NALEŻY DOKREŚLIĆ PAKIETY SZPROSY NA ETAPIE WYKONANIA. PRZED PRZYSTĄPIENIEM DO PRAC NALEŻY SPRAWDZIĆ WYMARY W RZECZYWISTOŚCI. 											

Opactwo Cysterskie ul. Kościelna 14, 27-215 Wąchock			
Tytuł projektu: Remont dachu, elewacji i wymiana stolarki okiennej oraz drzwiowej w północnym budynku bramnym Opactwa Cysterskiego w Wąchocku			
Adres obiektu: DZIAŁKA NR 488/0, OBIEK 0011 M. WĄCHOCK, JEZDNIKA EWIDENCYJNA 281105_4 WUL. ŚWIĘTOKRZYŻSKIE, POW. STARACHOWICKI, GM. WĄCHOCK-MASTO, WĄCHOCK			
autorzy projektu:	opracowanie:	realizacja:	data:
mgr inż. arch. Adrian Maria	ARCHITECTURA	UPR. 221PODKW/2017	
mgr inż. arch. Tomasz Straczyński	ARCHITECTURA		
nazwa obiektu: ZESTAWIENIE STOLARKI OKIENNEJ			nr rysunku: A.07
autor:	branża:	skala:	data:
JB	ARCHITECTURA	1:50	08.11.2022

STOLARKA OKIENNA - INWENTARYZACJA

LICZBA PORZĄDKOWA	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
OZNACZENIA	O.1	O.2	O.3	O.4	O.5	O.6	O.7	O.8	O.9	O.10	O.11	O.12
RODZAJ WYRĘBU	OKNO SKRZYNKOWE, DREWNIANE	OKNO SKRZYNKOWE, DREWNIANE	OKNO SKRZYNKOWE, DREWNIANE	OKNO SKRZYNKOWE, DREWNIANE	OKNO SKRZYNKOWE, DREWNIANE	OKNO SKRZYNKOWE, DREWNIANE	OKNO SKRZYNKOWE, DREWNIANE	OKNO SKRZYNKOWE, DREWNIANE	OKNO DREWNIANE	OKNO DREWNIANE	OKNO SKRZYNKOWE, DREWNIANE	OKNO DREWNIANE
SCHEMAT RYSUNKOWY NA RYSUNKU PODANE WYMARY W ŚWIETLE OTWORU SKALA 1:50												
WIDOK Z ZEWNĄTRZ	104	112	111	98	106	109	111	108	56	78	118	88
SZEROKOŚĆ W ŚWIETLE OTWORU (cm)	104	104	111	109	106	109	111	108	56	78	118	88
WYSOKOŚĆ W ŚWIETLE OTWORU (cm)	149	149	152	170	145	170	163	139	72	96	132	118
RAZEM SZULK	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
GRUBOŚĆ ŚCIANY (cm)	90	90	90	90	90	90	90	90	100	90	90	45
KOLOR	CIEMNY BRĄZ Z ZEWNĄTRZ, BIEL W ŚRODKU OGÓLNY ZŁY STAN POWŁOKI MALARSKIEJ	CIEMNY BRĄZ Z ZEWNĄTRZ, BIEL W ŚRODKU OGÓLNY ZŁY STAN POWŁOKI MALARSKIEJ	CIEMNY BRĄZ Z ZEWNĄTRZ, BIEL W ŚRODKU OGÓLNY ZŁY STAN POWŁOKI MALARSKIEJ	CIEMNY BRĄZ Z ZEWNĄTRZ, BIEL W ŚRODKU OGÓLNY ZŁY STAN POWŁOKI MALARSKIEJ	CIEMNY BRĄZ Z ZEWNĄTRZ, BIEL W ŚRODKU OGÓLNY ZŁY STAN POWŁOKI MALARSKIEJ	CIEMNY BRĄZ Z ZEWNĄTRZ, BIEL W ŚRODKU OGÓLNY ZŁY STAN POWŁOKI MALARSKIEJ	CIEMNY BRĄZ Z ZEWNĄTRZ, BIEL W ŚRODKU OGÓLNY ZŁY STAN POWŁOKI MALARSKIEJ	CIEMNY BRĄZ Z ZEWNĄTRZ, BIEL W ŚRODKU OGÓLNY ZŁY STAN POWŁOKI MALARSKIEJ	CIEMNY BRĄZ Z ZEWNĄTRZ, BIEL W ŚRODKU OGÓLNY ZŁY STAN POWŁOKI MALARSKIEJ	CIEMNY BRĄZ Z ZEWNĄTRZ, BIEL W ŚRODKU OGÓLNY ZŁY STAN POWŁOKI MALARSKIEJ	CIEMNY BRĄZ Z ZEWNĄTRZ, BIEL W ŚRODKU OGÓLNY ZŁY STAN POWŁOKI MALARSKIEJ	CIEMNY BRĄZ Z ZEWNĄTRZ, BIEL W ŚRODKU OGÓLNY ZŁY STAN POWŁOKI MALARSKIEJ

Opactwo Cysterskie ul. Kościelna 14, 27-215 Wąchock			
TYTUŁ PROJEKTU: Remont dachu, elewacji i wystrzału ścieki (skrajnej części drzewowej) w północnym budynku bramnym Opactwa Cysterskiego w Wąchocku			
ADRES OBIEKTU: DZIAŁKA NR 488, OBRĘB 0011 M. WĄCHOCK, JEDNOSTKA EWIDENCYJNA 281105_4 WÓJ. ŚWIĘTOKRZYŹSKIE, POW. STARACHOWICKI, GM. WĄCHOCK MIASTO, WĄCHOCK			
INWESTOR/PROJEKTANT	PRACOWNIA/BIURO	DATA WYKONANIA	ROK WYKONANIA
mgr inż. arch. Adrian Miana	ARCHITECTURA	UPR. 221/PODK/IV/2017	
mgr inż. arch. Tomasz Straczyński	ARCHITECTURA		
CZYM WYKONANO: INWENTARYZACJA - ZESTAWIENIE STOLARKI OKIENNEJ			NO. OŚWIADCZENIA: IN.07
FAZA: JB	PROJEKT: ARCHITECTURA	SKALA: 1:50	DATA: 08.11.2022

KONSERWATORSKIE BADANIA STRATYGRAFICZNE
ELEWACJI BUDYNKU BRAMY PÓŁNOCNEJ ZESPOŁU
KLASZTORNEGO CYSTERSÓW W WĄCHOCKU

Badania stratygraficzne, opracowanie i dokumentację fotograficzną wykonał:

mgr Marcin Pechacz

dyplomowany konserwator dzieł sztuki dyplom UMK nr 1400/107331/2007

Wschowa 2024

Spis treści:

1. Opis i zagadnienia historyczne:	str. 2
2. Technika i technologia elementów pierwotnych i wtórnych	str. 3
3. Spis pobranych próbek	str. 5
4. Stan zachowania i przyczyny zniszczeń	str. 5
5. Dokumentacja fotograficzna i rysunkowa	str. 8
6. Badania i obserwacje mikroskopowe próbek warstw malarskich	str. 15
7. Badania laboratoryjne próbek zapraw (dr Wojciech Bartz)	str. 16
8. Badania zawartości soli wybranych próbek (mgr Marcin Pechacz)	str. 23
9. Zalecenia konserwatorskie i proponowany program prac	str. 23

1. Opis i zagadnienia historyczne

Brama północna zespołu klasztornego cystersów w Wąchocku wpisana jest do rejestru zabytków województwa świętokrzyskiego pod nr A 832 decyzjami: z dnia 22.06.1967r i z dnia 06.01.1988r.

Wzniesiona w XVIIw.¹ lub co też pozostaje prawdopodobne wzniesiona lub przebudowana w XVIIIw.² brama, usytuowana jest na północny zachód od właściwego założenia klasztornego (rysunek: 1). Budynek na planie prostokąta z przejazdem przesuniętym na wschód w stosunku do jego osi symetrii posiada dwie kondygnacje. Bryłę przykrywa dwuspadowy dach, kryty obecnie ocynowaną blachą stalową. Po obu stronach przejazdu od strony południowej do wewnątrz prowadzą dwa portale z czerwonego piaskowca (fotografie: 18 i 20). Układ otworów okiennych jest nierównomierny, nie tworzy uporządkowanych osi (fot.: 2-5). Po stronie północnej elewacja posiada jedno okno nad przejazdem oraz dwa okna w skrajnych odcinkach parteru, z czego zachodnie zostało przykryte przez współczesną dobudówkę (nie występującą na dostępnych fotografiach z lat międzywojennych; fot.: 1). Strona południowa posiada pięć okien piętra i jedno parteru, na zachód od wspomnianych portali z przejazdem między nimi. Elewacja szczytowa, wschodnia posiada jedno okno piętra, lekko przesunięte w kierunku południowym, ujęte w piaskowcowe ościeża (nie występujące przy wcześniej wspomnianych oknach i innych gdzie nie są takie wymienione) i dodatkowe, mniejsze okienko parteru w osi budynku. Zachodnia elewacja szczytowa w miejscu okna przeciwnej strony posiada jedynie ślad po nim w postaci blendy ujętej w piaskowcowe ościeża, ponad którą umieszczono mniejsze okno poddasza. W strefie parteru podobnie jak od wschodu mieści się mniejsze (wtórne) okienko przesunięte w stronę północną. Przesklepiony sklepieniami krzyżowymi (na długość 1,5 przęsła) przejazd bramny pozbawiony obecnie wrót, zachował po nich ślady w postaci żelaznych haków zawiasów po stronie północnej (zachowane są górne z haków; fot.: 11), z tej też strony łuk otworu wyprowadzono z ciosów czerwonego piaskowca. Strona południowa w całości pozbawiona jest takiego obramowania. Elewację wzniesionego z łamanego piaskowca muru pokrywa wyprawa tynkarska, także w świetle przejazdu bramnego. Detale kamieniarskie portali, obramień okna i blendy odpowiadają detalom kamieniarki elewacji zachodniej budynku klasztoru. W przypadku portali zauważalny jest błąd kamieniarski, stanowiący swoistą ciekawostkę, przy rozplanowaniu obwodowej listwy zachodniego z nich (fot.: 19).

1 Jan Maraśkiewicz, *karta biała zabytku*, 1991r.

2 na co wskazuje zbieżność form detali piaskowcowych tak właśnie datowanej elewacji klasztornej

2. Technika i technologia elementów pierwotnych i wtórnych.

Mury obiektu wzniesiono z piaskowca o barwie przechodzącej od szarości do żółtawej, który występuje w rejonie świętokrzyskim lecz musiał być sprowadzany z nieco bardziej oddalonych od Wąchocka złóż. Łamany budulec w wątku opus incertum połączono z użyciem zaprawy wapiennej, analogicznie, jak ma to miejsce w innych zabudowaniach zespołu klasztoru. Piaskowiec czerwony, pozyskiwany historycznie w bezpośrednim sąsiedztwie Wąchocka, wykorzystano do wykonania detali architektonicznych w postaci obramienia północnego łuku bramy i obramień części z otworów okiennych oraz portali wejściowych. Po wewnętrznej stronie północnego łuku bramy osadzono żelazne haki zawiasów wrót (zachowane są górne z haków). Pojedynczy cios czerwonego piaskowca u podstawy lewej strony południowego łuku bramy, skrupulatnie wyrównany, z wyraźnym śladem dłuta (fot.: 14), wskazuje na możliwość przebudowy tej części obiektu, w wyniku której utracono pierwotne obramienie, analogiczne zachowanemu północnemu. Także akcesoryczne występowanie fragmentów cegieł po stronie prawej, tak samo jak w zamurowanym zachodnim oknie, wskazuje na wtórną ingerencję budowlaną (fot.: 15).

Najstarsze wyprawy tynkarskie zachowane są szczątkowo, reprezentują je tynki wapienne, kładzione miękko (z rękawicy), stosunkowo cienką warstwą na najbardziej wystających z kamieni, odpowiednio grubszą w zagłębieniach muru (fot.: 9 i 12). Najpewniej wyprawa elewacji jak i przestrzeni przejazdu bramnego (ścian jak i sklepień) nie różniły się w opracowaniu, obie były zatarte do gładkiej powierzchni. Także w obu przypadkach na najstarszym z tynków występują opracowania malarskie w postaci powłoki pobiałej wapiennej o ciepłym odcieniu bieli (przypuszczalnie o spoiwie wapienno-białkowym). Brak śladów patyny między tynkiem a pierwszą pobiałą wskazuje na jej oryginalny charakter (próbki: WB-1 i WB-2).

Wtórnie opracowania w formie pobiał powtórzono 2-3 krotnie w niezmienionej technice. W przypadku elewacji między warstwami pobiał widoczne są warstwy ciemnej patyny, świadczące o dużym odstępnie czasowym pomiędzy kolejnymi fazami (pr.: WB-1).

Młodsze tynki zidentyfikowane na obiekcie posiadają już spoiwo o składzie mieszanym, cementowo-wapiennym, co określa je jako pochodzące z okresu po pierwszej połowie XIXw. oraz współczesne. W przestrzeni bramy sklepienie i górne partie ścian jako pierwsza (najstarsza z wtórnych) pokrywa wyprawa o różowawym odcieniu (fot.: 7), w dolnej partii ścian zastąpiona a na sklepieniu częściowo przykryta młodszym tynkiem wapienno-cementowym. tynk ten daje się wyodrębnić także w opracowaniach z elewacji. Różowawa wyprawa została powtórzona kolejnej

(VII) fazie w przejeździe jak i na elewacjach zewnętrznych w dwuwarstwowej wyprawie gdzie na tynku podkładowym o znacznym udziale cementu w spoiwie, tynk wierzchni również wybarwiono w strukturze dodatkiem kruszywa (pyłu ceglanego lub wypalonego łu), dającym ciepły, piaskowo-różowawy odcień zaprawy (nieco jaśniejszy niż w tynku poprzedniej fazy fot.: 10 i 16). Ostatnia z wypraw obejmujących większe partie to mocna, szczelna, cementowa wyprawa z łamanym grysem kamiennym na ścianach przejazdu i lokalne uzupełnienia w zaprawie cementowej.

tabela 1. Stratygrafia elewacji.

nr warstwy	oznaczenie graficzne warstwy, st. zachowania	charakterystyka warstwy	grubość warstwy	faza chronologiczna	datowanie	
1		przemalowania na zacierkach cementowych na piaskowcu	~0,2mm	IX	ok. 4. ćw. XXw.	
2		cementowe uzupełnienia tynkarskie i zacierki	~0,2-2cm			
3		tynk cementowy z grysem kamiennym na ścianach przejazdu	~2-3cm	VIII	ok. lat 60-70. XXw.	
4		tynk wierzchni, cementowo-wapienny o różowawej barwie	~1cm	VII	ok. lat 1967-1968	
5		tynk podkładowy, wapienno-cementowy	~0,5-2cm			
6		tynk cementowo wapienny	~0,5-2cm	VI	I poł. XXw.	
7		zamurowanie okna zachodniego i miejscowe przemurowania kamień i cegła na spoinach wap.-cem.	-			
7		tynk cementowo-wapienny o różowawej barwie	~1-2cm	V	przyp. kon. XIXw.	
8		śladowo	pobiała wapienna/biel	~0,3mm	IV	XVIIIw.
9		śladowo	patyna z zanieczyszczeń	<0,1mm	III	
10		śladowo	pobiała wapienna	~0,3mm	II	
11		śladowo	pobiała wapienna	~0,3mm		
12		śladowo	pobiała wapienna	~0,3mm	I	XVIIw. lub pocz. XVIIIw.
13		śladowo	tynk wapienny	~0,5-2cm		
14		mury z piaskowca (opus incertum) na zaprawie wapiennej	-			

Najmłodsze ingerencje to lokalne uzupełnienia tynkami cementowymi (fot.: 27), miejscami mające charakter cienkich zacierek. Na piaskowcach zacierki tej fazy maskowano przemalowaniami czerwoną farbą, zbliżoną do barwy kamienia (fot.: 23).

3. Spis pobranych próbek.

WB-1 najstarszy tynk i warstwy malarskie ściany zachodniej (zacierany na gładko, miękko kładziony)

WB-2 najstarszy tynk w bramie z pobiałą na styku ściany ze sklepieniem

WB-3 tynk w bramie w strefie zniszczeń, na wys. 2m (różowawy)

WB-4 tynk w bramie, najstarszy pod wtórnym cementem z grysem, na wys. 1,5m (*twardy z zauważalnym udziałem cementu obok wapna*)

WB-5 tynk z elewacji południowej (wys. 0,5m i 0,7m na lewo od prawego portalu)

WB-6 tynk z elewacji południowej (wys. 0,5m i 0,4m na lewo od lewego portalu)

Miejsca pobrań próbek oraz wykonanych odkrywek zaznaczono na fot. 1-4.

4. Stan zachowania i przyczyny zniszczeń

Obiekt jest zachowany ogólnie w stanie złym lub dostatecznym, przy czym różne elementy (mury, tynki pokrycie dachowe pozostają w różnym stopniu zachowania. Mury budynku posiadają konstrukcyjne pęknięcia przebiegające przez elewacje pionowymi liniami, przecinającymi partie najsłabsze, czyli przebiegając w liniach otworów. W liniach pęknięć zostały naklejone w minionych latach szybki kontrolne (nie opisane datą), z których żadna nie jest zachowana (fot.: 17). Część z nich mogła ulec dewastacji, część jednak niewątpliwie odspoła się przez ruchy konstrukcji budynku. Detale kamieniarskie są głęboko zwietrzałe, posiadają miejscowe ubytki różnej wielkości (fot.: 18-24). W partii ościeży północnej bramy kamieniarka jest mechanicznie, głęboko powycierana, co stanowi ślad po kolizjach z przejeżdżającymi w minionych wiekach kołami wozów konnych (fot.: 25). Pokrycie dachowe jak i orynnowanie obiektu są wyraźnie wyeksploatowane, część ze spustów pozostaje niekompletna, co negatywnie wpływa na obiekt, narażając go na

zawilgocenie. Ślady wieloletniego zalewania budynku z dachu (starsze niż obecne pokrycie) są szczególnie widoczne w przejeździe bramnym, gdzie tynki sklepień i ścian uległy widocznemu wypłukaniu (fot.: 7 i 8). Zawilgocenie murów jest także widoczne na elewacjach, gdzie nasila się w partiach przyziemia, podciągających wody z gruntu, a wraz z nimi szkodliwe sole. Działanie skumulowanych soli i wilgoci jest widoczne poprzez intensywną destrukcję tynków, szczególnie właśnie w partiach przyziemia, widoczne są wysolenia na kamieniarce (fot.: 22). Problemy z wpływem wilgoci tak z pokrycia dachowego jak i z gruntu niewątpliwie towarzyszą obiektowi od jego wzniesienia, a brak odprowadzenia wód opadowych od obiektu tylko je potęguje. Nasilenie zniszczeń tynków w świetle bramy należy wiązać też z intensyfikacją zasolenia wynikającego z zimowego utrzymania prowadzącej przez budynek drogi, w okresie zimowym posypywanej solą dla usunięcia oblodzenia.

Pierwotne wyprawy tynkarskie a wraz z nimi opracowanie malarskie (pobiałe) w wyniku powyższych czynników uległy głębokiej destrukcji i obecnie zachowane są jedynie lokalnie, śladowo i w złym stanie. Opracowania z późniejszych okresów aż do VI fazy chronologicznej włącznie, także są zachowane w złym stanie i jedynie częściowo. Współczesna wyprawa tynkarska ulega tym samym procesom niszczącym, jej powierzchnia ulega pudrowaniu i wymywaniu a w partiach bardziej narażonych dezintegracji strukturalnej, liczne są miejsca odspojień z pustkami między murem a tynkiem. Wprowadzenie tynków z udziałem cementu a także cementowych uzupełnień ubytków wypraw skutkuje dodatkowym wprowadzeniem soli budowlanych oraz powierzchniowym uszczelnieniem murów i zwiększeniem w ten sposób kumulacji wilgoci. Budynek po stronie północnej porasta pnącze (od około 2010-12 roku, winobluszcz), które poprzez zacienienie i osłonięcie lica muru ogranicza jego wysychanie a przez to wzmacnia zawilgocenie. Także od północy przylega wymieniona wcześniej przybudówka, wzniesiona po 1945r., przysłaniająca część elewacji i stanowiąca niekorzystny element ze względu na swoją formę jak i niehistoryczne pochodzenie.

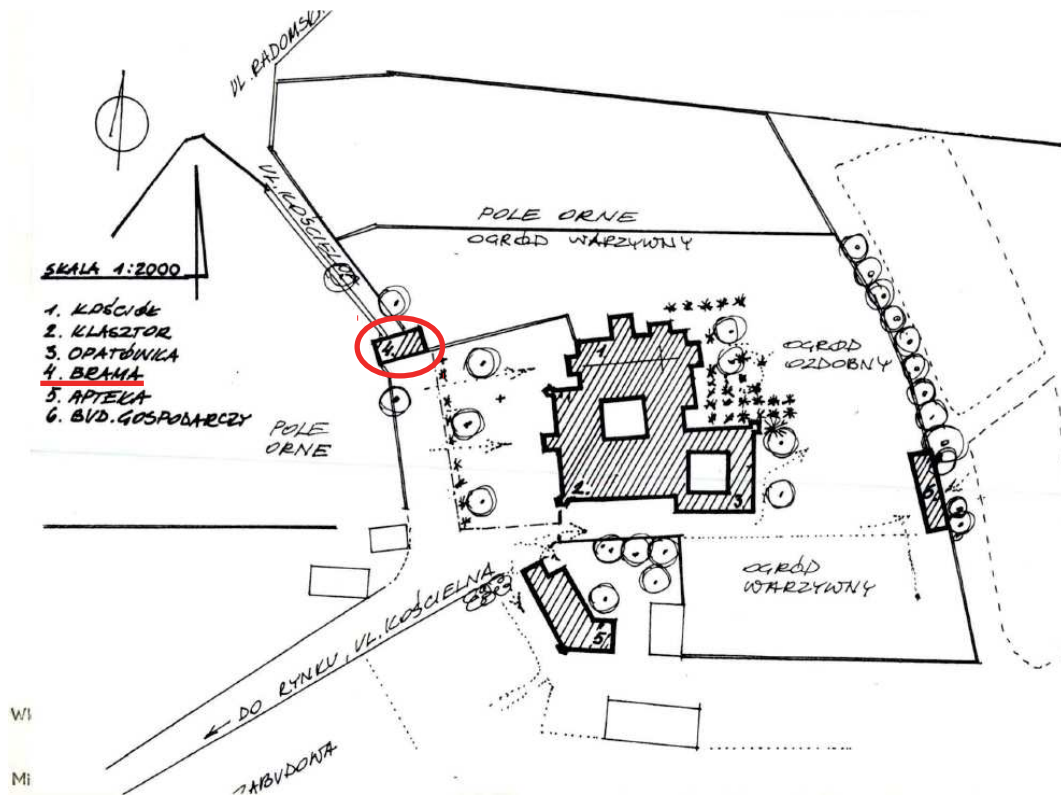
W wysokości parteru powierzchnia osłabionych tynków została porysowana, świadomie zniszczona w akcie wandalizmu, szczególnie po stronie południowej. Niekorzystne jest również umieszczanie malowanych oznaczeń tras turystycznych, ścieżek rowerowych, co ma miejsce na kamieniarce ościeża bramy po stronie północnej (fot.: 26). Oznaczenia z założenia są wykonane w sposób nieodwracalny, co jest w sprzeczności z zasadami ochrony zabytku.

Stolarki okienne występujące w budynku pochodzą z różnych okresów. Najstarsze z rozwiązań to okno piętra elewacji wschodniej i okno nad bramą w elewacji północnej, które to

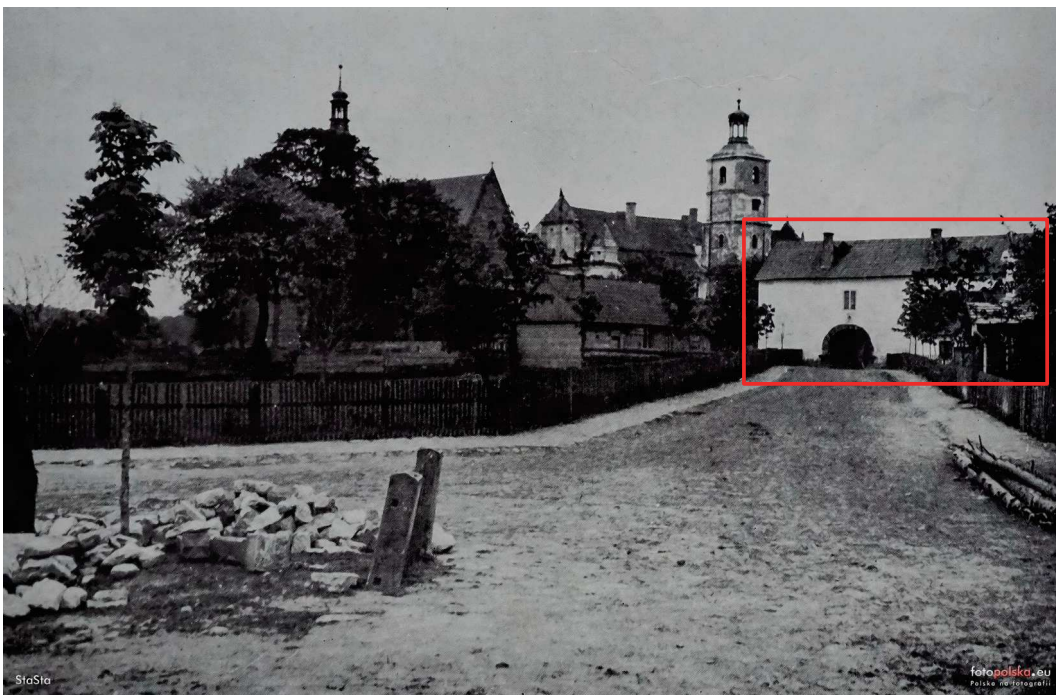

powinny stanowić punkt odniesienia przy wymianach i rekonstrukcjach, szczególnie w przypadku stolarek najmłodszych, wykonanych w latach powojennych.

5. Dokumentacja fotograficzna i rysunkowa.

rys. 1: plan założenia klasztornego z oznaczeniem badanego budynku bramnego [źródło: karta biała zabytku]

fot. 1: widok na zespół klasztorny od strony ul. Kościelnej w latach 1920-25; oznaczony budynek bramny [źródło: <https://fotopolska.eu>]

fot. 2: elewacja południowa z zaznaczeniem:
□ - wykonanych odkrywek konserwatorskich,
● - pobranych do badań próbek

fot. 3: elewacja zachodnia z zaznaczeniem:
□ - wykonanych odkrywek konserwatorskich,
● - pobranych do badań próbek

fot. 4: elewacja wschodnia z zaznaczeniem:
□ - wykonanych odkrywek konserwatorskich,
● - pobranych do badań próbek

fot. 5: elewacja północna z zaznaczeniem:
□ - wykonanych odkrywek konserwatorskich,
● - pobranych do badań próbek

fot. 6: południowe przęsło ściany zachodniej w przejściu bramnym z zaznaczeniem:
□ - wykonanych odkrywek konserwatorskich,
● - pobranych do badań próbek

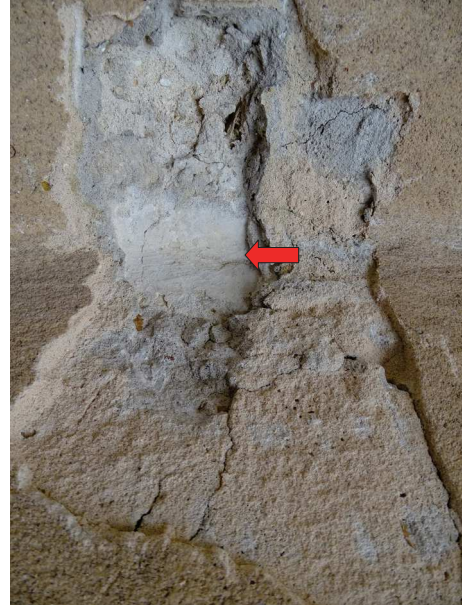

fot. 7: południowe przęsło ściany wschodniej w przejściu bramnym z zaznaczeniem:
● - pobranych do badań próbek

fot. 8: wschodnia ściana i część sklepienia w przejściu bramnym; widoczna głęboka destrukcja kolejnych warstw tynkarskich, w strefie tarczy podsklepiennej widoczne zniszczenia powstałe w wyniku działania wody przesączającej się z piętra

fot. 9: odkrywka na styku zachodniej ściany przejścia bramnego ze sklepieniem; widoczny pierwotny tynk z fragmentarycznie zachowanymi pobiałami

fot. 10: odkrywka wypraw zachodniej ściany przejścia bramnego na styku z opracowaniem cementową zaprawą z grysem kamiennym

fot. 11: fragment ściany w przejściu bramnym w odcinku północnym, widoczny zachowany jeden z dwóch haków wrót bramy

fot. 12: odkrywka na ścianie zachodniej z widocznymi pozostałościami pierwotnego tynku pokrytego relikdami pobiał

fot. 13: jedna z odkrywek w zamurowanym oknie elewacji zachodniej; widoczna tylko najmłodsza z całościowych wypraw oraz materiał ceglany obok kamiennego w murze

fot. 14: odslonięty cios piaskowcowy u podstawy lewej strony łuku bramy na elewacji południowej; widoczna powierzchnia z wyraźną obróbką kamieniarską

fot. 15: odslonięty fragment muru u podstawy prawej strony łuku bramy na elewacji południowej; widoczne wtórne przemurowanie z wykorzystaniem fragmentów cegieł obok kamienia

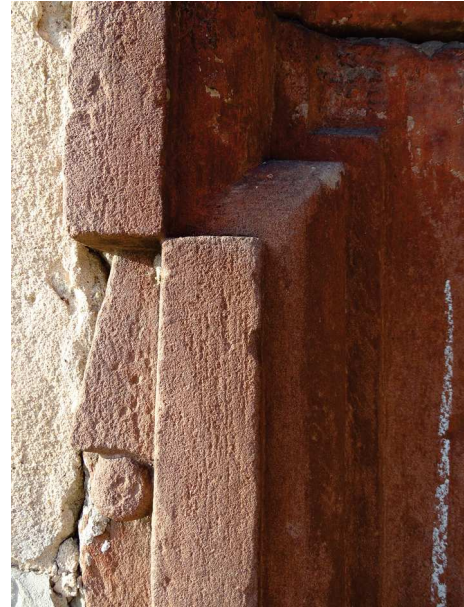
fot. 16: jedna z odkrywek na elewacji południowej, reprezentatywna dla większości z odkrywek na elewacjach; widoczne obie warstwy tynku z VII fazy, pod nim mur kamienny bez zachowanych starszych wypraw, poryty patyną zabrudzeń świadczącą o długim okresie funkcjonowania bez wypraw

fot. 17: ślad po jednym z niezachowanych szkielek kontrolnych w miejscach pęknięć murów

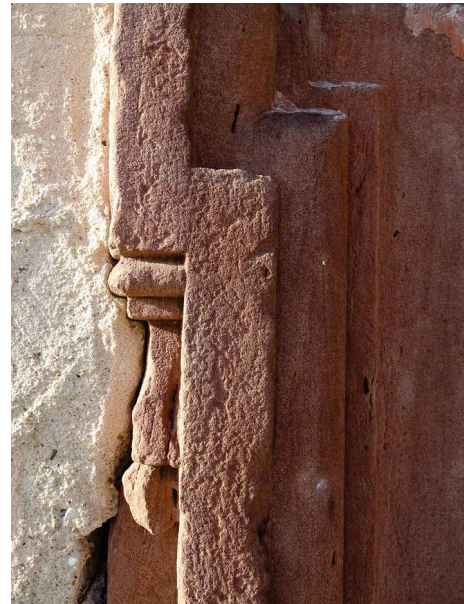
fot. 18: zachodni z portali na elewacji południowej

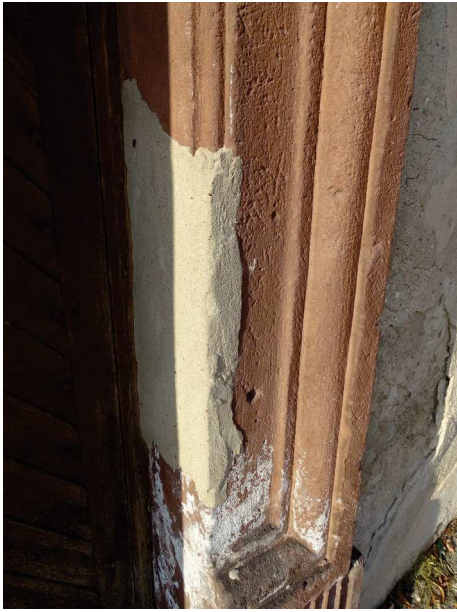
fot. 19: obramienie zachodniego z portali z błędem kamieniarskim polegającym na przerwaniu listwy krawędzi; widoczna destrukcja i osłabienie powierzchni piaskowca

fot. 20: wschodni z portali na elewacji południowej

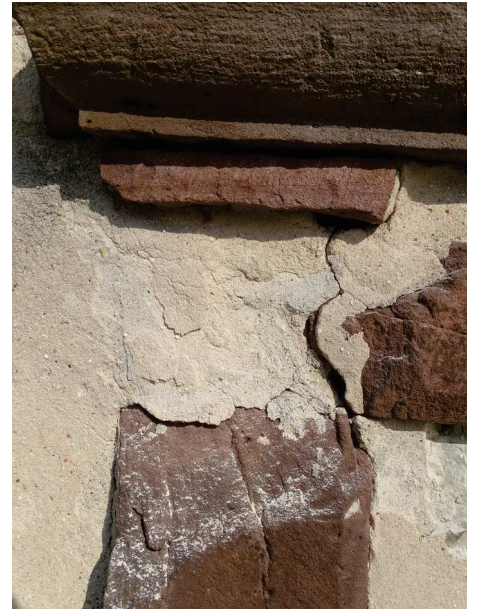
fot. 21: obramienie wschodniego z portali, widoczna listwa krawędzi wykonana bez błędu z portalu zachodniego; widoczna destrukcja i osłabienie powierzchni piaskowca

fot. 22: duże uzupełnienie ubytku w zaprawie cementowej na wschodnim z portali, w dolnej partii widoczne wysolenia

fot. 23: fragment z miejsca oparcia nadproża wschodniego z portali; widoczne przemalowania czerwoną farbą zacierek cementowych zachodzących na lico kamienia przy spoinach, spoiny ponownie uległy w części destrukcji, tu pozostają puste

fot. 24: fragment obramienia blendy a dawniej okna w elewacji zachodniej; widoczna destrukcja piaskowca, miejsce ubytku nie uzupełniane, przykryte w części wtórną wyprawą tynkarską (VII faza)

fot. 25: zachodni fragment północnych ościeży piaskowcowych łuku bramy; widoczne głębokie wytarcia piaskowca powstałe od kół wozów konnych, stanowiące ślad historyczny; w spoinach widoczne wtórne fugi cementowe

fot. 26: oznaczenia szlaków turystycznych na licu piaskowcowych ościeży bramy, które powinny zostać usunięte i nie nanoszone na elewację zabytku a w szczególności na jego detale kamienne

fot. 27: wtórnie obrobiony otwór okienny w parterze elewacji wschodniej; widoczne tynki cementowe i odbiegająca od historycznej stolarka okienna

6. Badania i obserwacje mikroskopowe próbek warstw malarskich

Pobrane z obiektu próbki zatopiono w żywicy i wykonano naszlify, które poddano obserwacji mikroskopowej. Poniżej zamieszczono ich fotografie mikroskopowe z identyfikacją i opisem warstw.

WB-1 najstarszy tynk i warstwy malarskie ściany zachodniej (zacierany na gładko, miękko kładziony)	opis warstw
	<ul style="list-style-type: none"> - biel - warstwa ciemnej patyny zanieczyszczeń - pobiała wapienna 2 - pobiała wapienna 1 - tynk wapienny
WB-2 najstarszy tynk w bramie z pobiałą na styku ściany ze sklepieniem	opis warstw
	<ul style="list-style-type: none"> - biel - pobiała wapienna 3 - pobiała wapienna 2 - pobiała wapienna 1 - tynk wapienny

7. Badania laboratoryjne próbek zapraw:

autor badań petrograficznych: dr Wojciech Bartz

Badania petrograficzne wykonano dla trzech próbek zapraw, oznaczonych numerami WB-1 (ZW1133), WB-2 (ZW1134) i WB-3 (ZW1135). Wszystkie trzy próbki posiadają szkielet ziarnowy zdominowany przez kwarc, obok którego obecne są podrzędne skalenie, ziarna skał oraz składniki akcesoryczne. Różnice pomiędzy próbkami zaznaczają się m. in. w składzie tych ostatnich. W próbce WB-3 są one reprezentowane wyłącznie przez ziarna minerałów nieprzezroczystych. Natomiast w próbkach WB-1 i WB-2 składniki akcesoryczne są bardziej zróżnicowane, reprezentowane przez węgiel drzewny, serycyt, amfibol, cyrkon, granat, minerały nieprzezroczyste. Pod względem obtoczenia jak i rozmiarów ziaren szkielet próbek zbliżony, choć w wypadku zapraw WB-1 i WB-2 występują charakterystyczne drobne ziarna o rozmiarach do 0,1 mm, a których zasadniczo brak w próbce WB-3.

Próbki różni również skład spoiwa. W zaprawach WB-1 i WB-2 jest to czysto węglanowe (mikrytowe) spoiwo, niejednorodne, zawierające wyodrębnione skupienia mikrytowe (grudki wapna). W zaprawie WB-3 również składa się z mikrytu, lekko niejednorodnego i także zawierającego skupienia mikrytowe. Jednak dodatkowo w masie spoiwa licznie występują dobrze zachowane zrosty faz hydraulicznych oraz ziarna optycznie izotropowe, przypuszczalnie z nimi genetycznie powiązane.

Porównanie badanych próbek zapraw do badań wykonanych w zakresie elewacji zespołu klasztornego w 2021 roku³ wskazuje na ich największe podobieństwo z zaprawami tynków z przedziału XVIIw., występujących na elewacji kaplicy św. Wincentego (pierwotny tynk XVIIw. I fazy; próbka W-1) ale także zbliżone są do najstarszych z wypraw wschodniego dziedzińca (najstarsze tynki z II fazy, reprezentujące XVIIw. opracowania; próbka W-28). Ze względu na powtarzalność technologii i zapewne także źródła budulca także zbliżone są do starszych wypraw zachowanych na opatówce (próbka W-12).

przyp. M. Pechacz.

---

3 M. Pechacz, *Konserwatorskie badania stratygraficzne elewacji budynków zespołu klasztornego Cystersów w Wąchocku*, Wschowa 2021r.

1. Numer próbki: ZW1133 ZW1134 (WB-1) - najstarszy tynk ściany zachodniej, XVII-XVIIIw. budynek bramny cysterskiego klasztoru w Wąchocku, (WB-2) - najstarszy tynk w bramie na styku ściany ze sklepieniem, XVII-XVIIIw. budynek bramny cysterskiego klasztoru w Wąchocku.	2. Rodzaj skały: zaprawa	
3. Barwa próbki: kremowo-szara	4. Zwięzłość próbki: zwięzła	5. Reakcja z HCl: burzliwa
6. Szkielet ziarnowy	6a. Typ szkieletu ziarnowego: rozproszony	
<p>6b. Skład mineralny: kwarc, skalenie, fragmenty skał, węgiel drzewny, serycyt, amfibol, cyrkon, granat, minerały nieprzezroczyste, skupienia mikrytowe.</p> <p>Kwarc – stanowi podstawowy składnik szkieletu ziarnowego próbki. Tworzy ziarna o rozmiarach maksymalnie do około 0,6-0,8 mm, takich rozmiarów są bardzo rzadkie. Przeważająca większość ziaren kwarcowych jest mniejsza, ma wielkość poniżej około 0,5 mm z licznymi ziarnami wielkości poniżej 0,1 mm. Przeważająca większość ziaren kwarcu ma charakter ziaren monokrystalicznych, osobniki będące zrostami polikrystalicznymi są podrzędne. Forma ziaren kwarcowych zwykle zbliżona do izometrycznej lub lekko wydłużonej, wyraźnie mniej liczne są osobniki silnie wydłużone. Stopień obtoczenia ziaren dobry, przeważająca większość to ziarna półobtroczone, obtroczone a ziarna półostrokrawędziste są nieliczne. Kwarc przy jednym nikolu jest bezbarwny i niepleochroiczny, pozbawiony łupliwości, wykazuje stosunkowo niski relief. Przy skrzyżowanych nikolach wykazuje szare i słomkowo-szare barwy interferencyjne I rzędu. Wrostki w ziarnach kwarcu innych minerałów nie występują, obecne są jedynie submikroskopowe banieczki inkluzji ciekło-gazowych.</p> <p>Skalenie – występują jako składnik uzupełniający szkielet ziarnowy. Forma ziaren skaleni zbliżona jest do izometrycznej lub lekko wydłużonej, ich wielkość nie przekracza 0,5-0,6 mm. Stopień obtoczenia ziaren skaleni średni do dobrego. Część ziaren jest półostrokrawędzista, inne są półobtroczone czy też niekiedy obtroczone. Przy jednym nikolu ziarna skaleni są bezbarwne i niepleochroiczne, wykazują niski relief, zbliżony do reliefu kwarcu. Sporadycznie w niektórych ziarnach obserwuje się łupliwość, podkreśloną wzrostkami minerałów wtórnych. Przy skrzyżowanych nikolach ziarna skaleni wykazują szare i żółto-szare barwy interferencyjne I rzędu. Skalenie są reprezentowane przez różne odmiany mineralogiczne. Obecne zarówno skalenie alkaliczne, reprezentowane przede wszystkim przez nieliczne mikrokliny, zbliżone w postaci tzw. kratki mikroklinowej, oraz głównie pertyty, składające się z przerostów skalenia sodowego w potasowym, powstałe wskutek wtórnego odmieszania obu faz. Obok odmian alkalicznych również obecne są ziarna skaleni sodowo-wapniowych, zbliżonych polisyntetycznie. Zwykle skalenie są świeże i niezmiennione, niektóre są lekko zwietrzałe, delikatnie poprzerastane submikroskopowymi wzrostkami minerałów wtórnych.</p> <p>Fragmenty skał – spotyka się podrzędnie, są to ziarna skał krystalicznych (głębinowych?) oraz sporadycznie ziarna skał osadowych (krzemionkowych). Skały głębinowe złożone są z szeregu</p>		

zrosniętych ze sobą ziaren skaleni i kwarcu, oraz niekiedy występujących mik, reprezentują przypuszczalnie fragmenty granitoidów. Ziarna takie mają izometryczne do lekko wydłużonych kształty, są średnio lub dobrze obtoczone. Rozmiary ich nie przekraczają około 0,8 mm, choć najczęściej są mniejsze i mają poniżej około 0,5 mm. Obok nich spotkać można ziarna mikrokrystalicznych skał, składających się z masy o niskiej dwójłomności, przypuszczalnie chalcedonu/mikrokwarcu. Ziarna takie nie przekraczają około 0,5-0,6 mm, są wydłużone do izometrycznych, średnio lub dobrze obtoczone.

Węgiel drzewny – akcesoryczny, fragmenty węgla są niewielkie, osiągają rozmiary do około 0,2 mm. Są one czarne, całkowicie nieprzezroczyste, masywne, posiadają postrzępione brzegi, mają formę igiełek.

Serycyt – obecny w próbce WB-1, WB-2, występuje akcesorycznie, wykształcony w postaci pojedynczych blaszek, o wielkości do około 0,2-0,3 mm. Blaszkki muskowitu są bezbarwne, o dodatnim reliefie, przy skrzyżowanych nikolach wykazują wysokie barwy interferencyjne, II rzędu.

Amfibol – obecny w próbce WB-1, WB-2, występuje akcesorycznie, są to krótkie i silnie zaokrąglone słupki. Mają wielkość do około 0,3 mm. Minerale ten wykazuje dodatni relief, jest barwny i pleochroiczny, od jasnozielonego do zielonego, niekiedy posiada widoczny jeden, a rzadko dwa systemy łupliwości. Przy skrzyżowanych nikolach wykazuje barwy interferencyjne II rzędu.

Cyrkon – obecny w próbce WB-2, występuje akcesorycznie, są to osobniki krótkosłupkowe i silnie obtoczone. Wielkość ziaren cyrkonu nie przekracza około 0,1 mm. Jest on bezbarwny i niepleochroiczny, o silnie dodatnim reliefie, bez widocznej łupliwości. Przy skrzyżowanych nikolach wykazuje bardzo wysokie barwy interferencyjne, III rzędu.

Granat – obecny w próbce WB-1, WB-2, występuje akcesorycznie, wykazuje bardzo silny, dodatni relief. Ma postać izometrycznych ziaren, rzadko lekko wydłużonych, są one dobrze obtoczone. Jest to minerał bezbarwny i niepleochroiczny, nie posiadający łupliwości. Przy skrzyżowanych nikolach izotropowy, nie reaguje na światło spolaryzowane.

Minerały nieprzezroczyste – występują sporadycznie, mają wielkość do około 0,2 mm, izometryczne lub lekko wydłużone, średnio do dobrze obtoczonych. Zabarwione są na czarno, całkowicie nieprzezroczyste, nie wietrzeją.

Skupienia mikrytowe – występują dość często, osiągają rozmiary do maksymalnie około 1,0 mm, choć większość mniejsza, ma wielkość poniżej 0,5 mm. Są one zbudowane z brunatno zabarwionego mikrytu, słabo przezroczyste. Przy skrzyżowanych nikolach wykazują wysokich rzędów barwy interferencyjne.

6c. Wielkość ziarn szkieletu ziarnowego:

Ziarna szkieletu maksymalnie osiągają rozmiary do około 0,8 mm, większość jednak to ziarna o rozmiarach poniżej 0,5 mm.

6d. Morfologia ziarn:

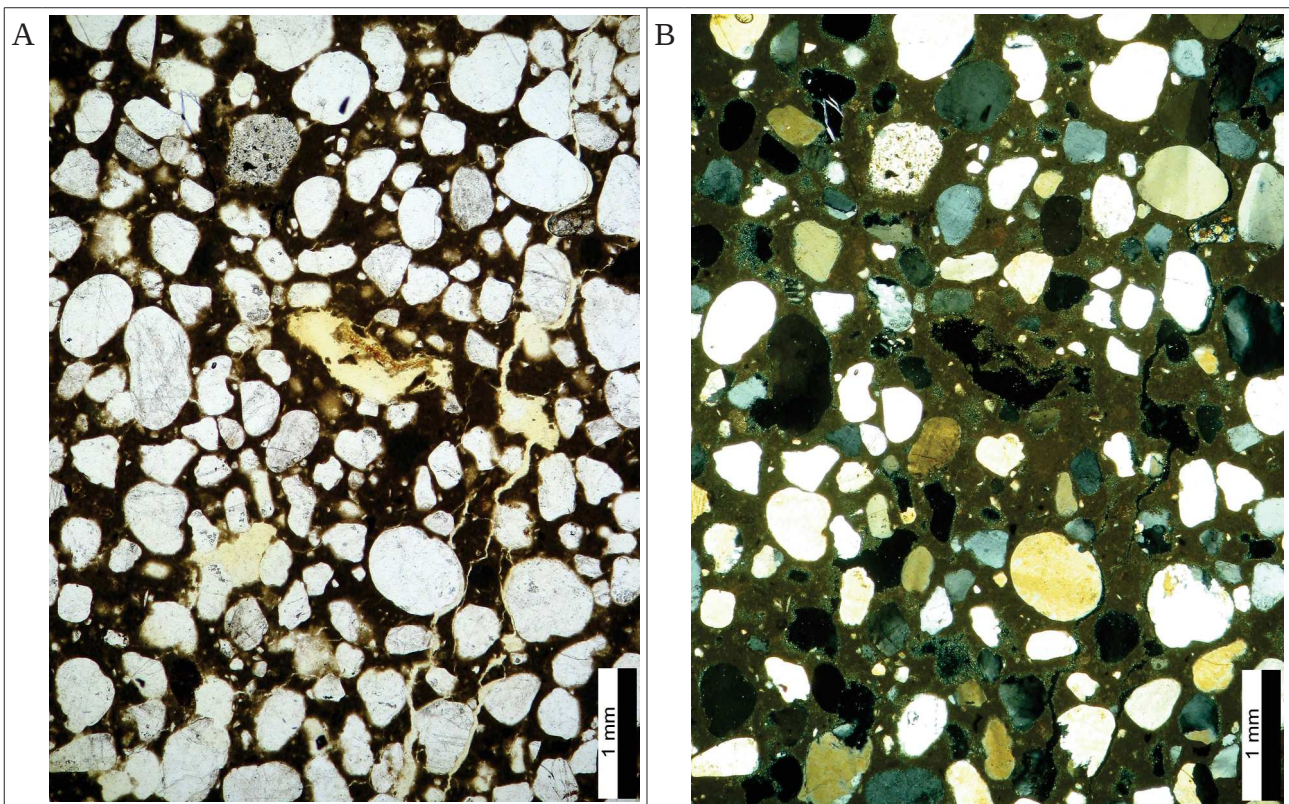
Ziarna są izometryczne lub lekko wydłużone, rzadko typowo wydłużone. Wyoblenie ziaren średnie lub przede wszystkim dobre, są to formy półobtroczone i obtoczone, rzadko półostrokrawędziste.

7. Spoiwo (tło) – mikrytowe, ma charakter masy o słabej przezroczystości i jasnobrązowym zabarwieniu. Niejednorodne, zawiera wyodrębnione skupienia mikrytowe. Przy jednym polaryzatorze brunatne i słabo przezroczyste. Cechy te maskują wysokich rzędów barwy interferencyjne, obserwowane przy skrzyżowanych nikolach.

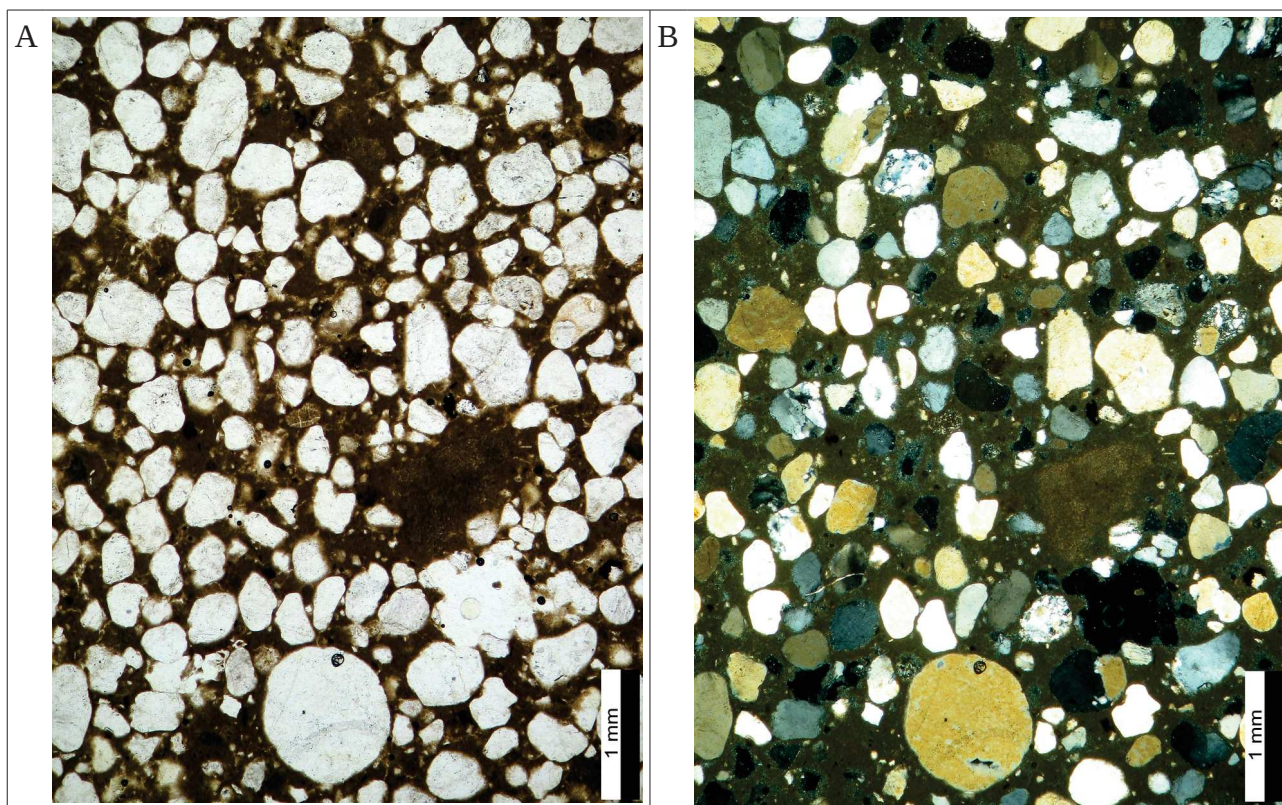

8. Stosunki objętościowe w próbce:

WB-1				
Kwarc	Skalenie	Fr. skał	Inne	Spoiwo
~34,5%	~2,0%	~5,0%	~0,5%	~58,0%
WB-2				
Kwarc	Skalenie	Fr. skał	Inne	Spoiwo
~38,5%	~2,5%	~7,5%	~0,5%	~51,0%

Obraz mikroskopowy próbki WB-1, obserwowany przy jednym polaryzatorze (A) i dwóch, skrzyżowanych polaryzatorach (B).

Obraz mikroskopowy próbki WB-2, obserwowany przy jednym polaryzatorze (A) i dwóch, skrzyżowanych polaryzatorach (B).

1. Numer próbki: ZW1135 (WB-3) - tynk w bramie w strefie zniszczeń, na wys. 2m, XVII-XVIIIw. budynek bramny cysterskiego klasztoru w Wąchocku.	2. Rodzaj skały: zaprawa	
3. Barwa próbki: kremowo-szara	4. Zwięzłość próbki: zwięzła	5. Reakcja z HCl: burzliwa
6. Szkielet ziarnowy	6a. Typ szkieletu ziarnowego: rozproszony	
6b. Skład mineralny: kwarc, skalenie, fragmenty skał, minerały nieprzezroczyste, skupienia mikrytowe. Kwarc – stanowi główny składnik szkieletu ziarnowego. Kwarc wykształcony jest w postaci ziaren detrytycznych, o wielkości maksymalnie do około 0,8-1,0 mm. Zazwyczaj spotyka się osobniki mniejsze, do około 0,5 mm. Przeważająca większość to ziarna monokrystaliczne, choć sporadycznie występują ziarna będące zrostami polikrystalicznymi, składającymi się z kilku mniejszych kryształów tego minerału. Forma ziaren zbliżona do kształtów izometrycznych,		

niewiele rzadziej są one lekko wydłużone, sporadycznie są silnie wydłużone. Pod względem obtoczenia dominują formy półobtroczone, niekiedy obtroczone, rzadziej spotyka się ziarna półostrokrawędziste. Przy jednym polaryzatorze ziarna kwarcu są bezbarwne, niepleochroiczne, charakteryzują się relatywnie niskim reliefem. Nie wykazują one łupliwości, a przy skrzyżowanych nikolach niska dwójłomność powoduje, że widoczne są niskie lub średnie, szare i szarozółte barwy interferencyjne I rzędu. Ziarna kwarcu są czyste, pozbawione wrostków. Obecne są jedynie submikroskopowe inkluzje ciekło-gazowe.

Skalenie – występują jako składnik podrzędny. Mają wielkość poniżej około 0,5 mm., rzadko większe osiągają do około 0,8 mm. Ich kształty są wydłużone do części izometrycznych, większość z nich wykazuje średni stopień obtoczenia, rzadko ziarna skalenia są obtroczone. Jest to minerał bezbarwny i niepleochroiczny, o niskim reliefie, niektóre z ziaren posiadają widoczną łupliwość. Przy skrzyżowanych nikolach skalenie wykazuje niskie szare lub średnie żółtoszare barwy interferencyjne I rzędu. W składzie szkieletu spotykać można między innymi ziarna odmiany alkalicznej – mikroklinu. Przy dwóch, skrzyżowanych nikolach wykazuje one charakterystyczne zbliźniczenie w postaci mikroklinowej kratki bliźniaczej, która składa się z dwóch systemów bliźniaków polisyntetycznych, krzyżujących się pod kątem prostym. Budujące je lamelki mają zmienną grubość, wyklinowują się. Inną odmianą skalenia alkalicznych są pertyty, ich ziarna składają się z przerostów żyłkowatego kształtu odmiany sodowej w odmianie potasowej. Stosunkowo rzadko w składzie szkieletu spotyka się skalenie sodowo-wapniowe (plagioklasy). Są one podobnie jak mikrokliny zbliźniczone polisyntetycznie, jednak posiadają jeden system zbliźniczenia, gdzie poszczególne lamelki są równej grubości, przechodzą przez całe ziarno. Stopień przemian wtórnych skalenia niewielki, większość to ziarna czyste i nie zwiertzałe, lub lekko zwiertzałe, zamykające submikroskopowe wrostki blaszek minerałów wtórnych.

Fragmenty skał – występują podrzędnie, mają charakter składnika pobocznego. Reprezentowane są przez ziarna skał krystalicznych (magmaowych). Reprezentowane są przez fragmenty granitoidów, o wielkości do około 1,0 mm. Tworzą ziarna izometryczne lub rzadziej lekko wydłużone, półostrokrawędziste do półobtoczonych, niekiedy obtoczonych. Zbudowane są z kryształów kwarcu, skalenia oraz rzadkich blaszek mik czy w niektórych ziarnach słupeków amfibolu.

Minerały nieprzezroczyste – mają charakter składnika akcesorycznego. Ich wielkość maksymalnie osiąga do około 0,2-0,3 mm. Mają one lekko wydłużone kształty lub są to formy izometryczne. Są one średnio obtroczone. Są zabarwione na czarno i całkowicie nieprzezroczyste.

Skupienia mikrytowe – średnio liczne, ich wielkość nie przekracza około 1,0 mm. Skupienia mają owalne, zaokrąglone kształty, zbudowane są z mikrokryształicznego węgla wapnia. Budujący je mikryt ma brunatne zabarwienie, jest słabo przezroczysty.

6c. Wielkość ziarn szkieletu ziarnowego:

Ziarna szkieletu maksymalnie osiągają rozmiary do około 1,0mm, większą część szkieletu stanowią ziarna o rozmiarach poniżej 0,5 mm.

6d. Morfologia ziarn:

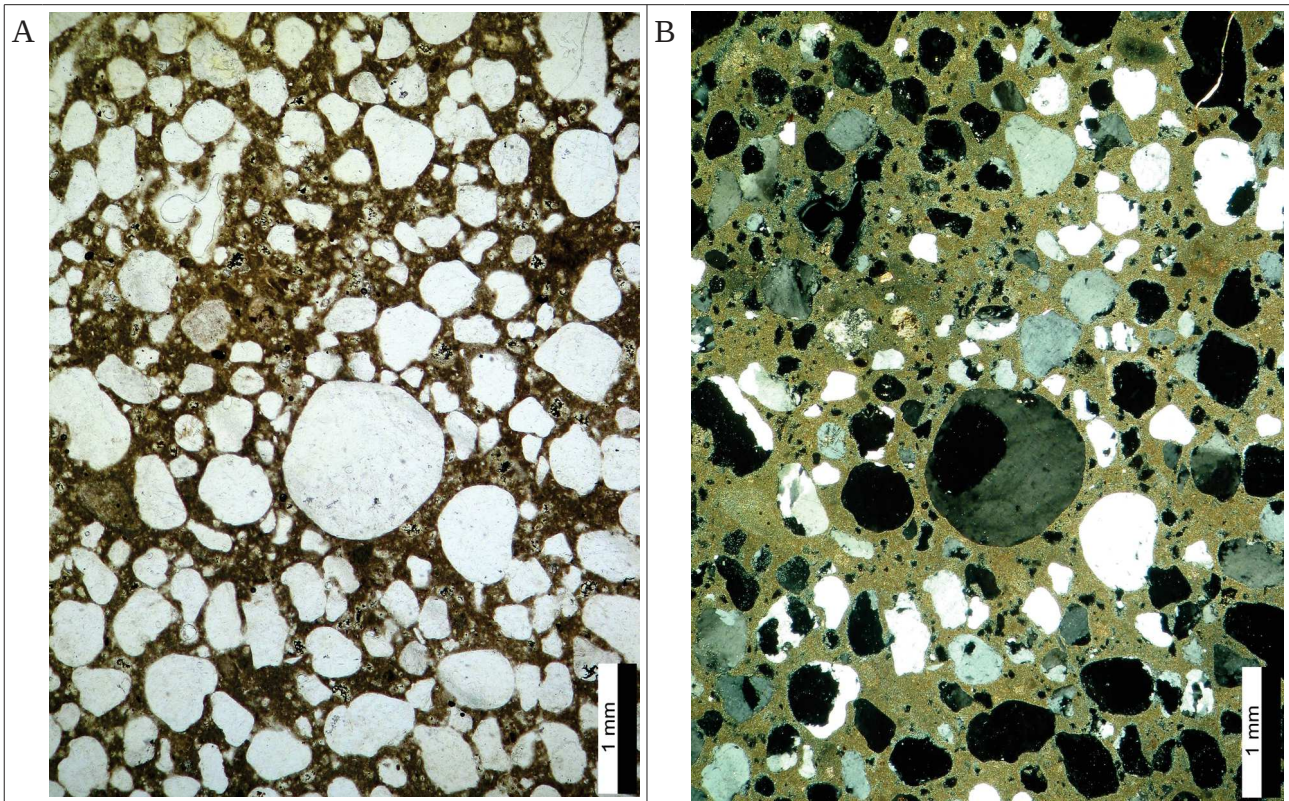
Ziarna są izometryczne lub lekko wydłużone, rzadko typowo wydłużone. Obtoczenie ziaren średnie lub dobre, ziarna są półobtroczone i obtroczone do niekiedy półostrokrawędzistych.

7. Spoiwo (tło) – wykształcone jest w postaci mikrokryształicznej masy o brunatnym zabarwieniu i słabej przezroczystości. Zbudowane z mikrokryształicznego węgla wapniowego – mikrytu. Niejednorodne, zawiera wyodrębnione skupienia mikrytowe. W takiej masie bardzo licznie

występują drobne ziarna–zrosty polikrystaliczne faz hydraulicznych, o wielkość poniżej około 0,2 mm. Składają się z drobnych, bezbarwnych lub słomkowo zabarwionych kryształków – krzemianów wapniowych, pomiędzy którymi występuje brunatno-czarna masa (glinożelazianu czterowapniowego). Obok nich dość często spotyka się ostrokrawędziste ziarna o rozmiarach do około 0,1 mm, wydłużone, które są bezbarwne i optycznie izotropowe.

8. Stosunki objętościowe w próbce:

Kwarc	Skalenie	Fr. skał	Inne	Spoiwo
~49,5%	~2,5%	~7,5%	pon. 0,5%	~40,0%

Obraz mikroskopowy próbki WB-3, obserwowany przy jednym polaryzatorze (A) i dwóch, skrzyżowanych polaryzatorach (B).

8. Badania zawartości soli wybranych próbek.

Nie wykonano ze względu na warunki pogodowe, w okresie prowadzenia badań wysokie zawilgocenie wynikające z opadów i migracja soli raz z wodą w głąb murów nie pozwoliły na uzyskanie miarodajnych wyników. Widoczne natomiast pozostają zniszczenia wypraw w strefie przyziemia typowe dla materiałów obciążonych solami jak i silnie zawilgoconych poddawanych cyklicznemu zamarzaniu, każące zakładać wysokie stopnie zawartości soli rozpuszczalnych w wodzie.

9. Zalecenia konserwatorskie i proponowany program prac.

Pierwszą i najpilniejszą potrzebą jest wymiana pokrycia dachowego i orynowania budynku. Konieczne jest poprawienie a miejscami zbudowanie systemu odprowadzania wód opadowych, tak by uniknąć zamakania i podmywania ścian fundamentowych, co obecnie ma miejsce. Wskazane jest zastosowanie pokrycia dachu, rynien i spustów z blachy miedzianej, co jest najbardziej odpowiednie dla zabytkowego, historycznego obiektu i stanowi kontynuację rozwiązania już przyjętego i realizowanego dla kompleksu klasztorowego.

Kolejnym istotnym zadaniem jest wykonanie drenażu terenu bezpośrednio przyległego do budynku, co wpłynie korzystnie, ograniczając i spowalniając proces podciągania wód z gruntu a wraz z tym ograniczając proces kumulacji szkodliwych soli w murach i wyprawach zabytku. Sprawne orynowanie ze skutecznym odprowadzeniem zbieranej wody i system drenażu przy obiekcie niewątpliwie wpłyną korzystnie na statyczność posadowienia konstrukcji.

Wskazana jest rozbiórka przyległej od północy, współczesnej przybudówki, która zakłóca formę architektoniczną zabytku i jego estetykę. Usunąć należy także współczesne szyldy reklamowe z elewacji

Podejmując właściwe prace konserwatorskie i renowacyjne konieczne jest prowadzenie bieżącej dokumentacji fotograficznej: od dokumentacji stanu obiektu w momencie podjęcia prac, poprzez kolejne ich etapy, po dokumentację stanu obiektu po zakończeniu prac.

I Detale kamienne:

1. Wstępna dezynfekcja obiektu, zapobiegająca roznoszeniu mikroflory podczas dalszych prac, powinna być pierwszym działaniem przy pracach przy kamieniarsce. Proponuje się wykonanie dezynfekcji preparatem o szerokim spektrum działania, nie powodującym przebarwień (np. Biotin T lub równoważnym).
2. Oczyszczenie z patyny organicznej i zanieczyszczeń powierzchni kamieniarki. Zabiegi oczyszczania należy wykonać z należytą ostrożnością, tak by nie naruszać powierzchni kamieniarki. Proponuje się wstępne spłukanie - zwilżenie wodą detali w celu usunięcia słabo związanych zanieczyszczeń i rozpulchnienia pozostałych. Strumień wody należy kontrolować tak, by nie wypłukiwać osłabionej warstwy powierzchniowej i nie prowadzić do nadmiernego zawilgocenia murów w głębszych partiach. Dalsze oczyszczanie proponuje się prowadzić z użyciem ręcznych narzędzi konserwatorskich i wspomaganie zabiegu poprzez czyszczenie sprężoną parą wodną. Zabiegi oczyszczania należy poprzedzić próbami wykonanymi na nieeksponowanych, mało widocznych powierzchniach. Alternatywnie można przeprowadzić zabieg oczyszczania z użyciem lasera, co eliminuje zawilgocenie obiektu i działania mechaniczne mogące naruszać powierzchnię.
3. Usunięcie oznaczeń szlaków turystycznych i innych śladów farb syntetycznych przez ich zmydlenie i rozpuszczenie z użyciem zmywaczy do farb opartych na kompozycjach rozpuszczalników organicznych (np. V33 lub inne równoważne). Naniesiony preparat po odczekaniu na efekt działania należy zmyć przy użyciu przegrzanej pary wodnej. Efekt pełnego oczyszczenia w przypadku konieczności można uzyskać przez działanie ściernie z zastosowaniem mikropiaskarki i odpowiednio dobranego kruszywa.
4. Usunięcie z powierzchni kamienia wtórnych zapraw mineralnych stanowiących uzupełnienia oraz, lokalnie zachodzących na partię licową (spoinowania wykonane z nadmiarami). Usuwanie należy wykonać ręcznie z nie naruszając materii kamiennej. Zdegradowane wypełnienie spoin i zalegające w nich zanieczyszczenia należy usunąć poprzez działanie strumieniem sprężonego powietrza i lokalnie ręcznych narzędzi konserwatorskich.
5. Wykonanie odsalania metodą do rozszerzonego środowiska, za pomocą okładów odsalających z pulpy celulozowej z dodatkiem bentonitu. Zabieg powinien być przeprowadzony na już wstępnie oczyszczonym podłożu z nawarstwień organicznych (glonów, porostów, mchów), a w przypadku sąsiedztwa wtórnych wypraw tynkarskich

- obciążonych solami, po ich usunięciu. Okłady odsalające należy nałożyć w kilku powtórzeniach, decyzję o ilości powtórzeń powinien podjąć prowadzący lub nadzorujący prace konserwator dzieł sztuki, pomocne mogą być pomiary zawartości wyekstrachowanych soli w zdejmowanych już suchych okładach.
6. Konieczne przed dalszymi pracami jest wstępne wzmocnienie strukturalne osłabionych partii kamieniarki przed kontynuacją prac. Proponuje się wykonanie wzmocnienia poprzez nasycenie preparatem wzmacniającym, pozwalającym na wprowadzenie w strukturę kamienia krzemionki, opartym np. na bazie estrów kwasu krzemowego (np. Remmers KSE 100 lub równoważnym).
  7. Usunięcie lokalnie występujących, głęboko zdegradowanych i wtórnych, niewłaściwie wykonanych spoin. Zdegradowane oraz wszystkie wtórne spoinowania (zbyt szczelne, obciążone solami i niewłaściwie kształtowane, będące jedną z przyczyn postępujących zniszczeń) należy usunąć poprzez ostrożne, ręczne wykucie.
  8. Właściwe oczyszczenie kamieniarki z nawarstwień, należy wykonać za pomocą strumienia przegrzanej pary wodnej i miękkich szczotek nylonowych (nie wolno stosować szczotek metalowych) zabieg można lokalnie wspomóc stosując wcześniej okłady z nadtlenu wodoru w stężeniu ok 5%. Trudne do usunięcia nawarstwienia można ostrożnie zmyć strumieniem wody pod ciśnieniem (wskazane jest mycie ciepłą wodą) pod kontrolowanym ciśnieniem, tak by nie wypłukiwać powierzchni kamienia i nie wprowadzać nadmiernej ilości wilgoci w głąb murów poprzez spoiny. Nie dające się usunąć w powyższy sposób ciemne nawarstwienia można rozpuścić nanosząc na kilka do kilkunastu minut ok 5% roztwór kwasu fluorowodorowego i następnie zmyć kontrolowanym strumieniem wody pod ciśnieniem. Lokalnie lico można poddać piaskowaniu z użyciem miękkiego ścierniwa (np. drobin z łupin orzecha włoskiego). W przypadku wstępnego oczyszczania z użyciem lasera należy ocenić uzyskany efekt, możliwość dalszego doczyszczenia powierzchni tą metodą i zasadność przeprowadzenia dalszych zabiegów powyższymi metodami tradycyjnymi. Zabiegi oczyszczania należy poprzedzić próbami wykonanymi na nieekspozowanych powierzchniach, rozpoczynając od działań najmniej inwazyjnych.
  9. Wtórne elementy żelazne, nie pełniące żadnej roli (uchwyty rynnowe, gwoździe) należy usunąć, jako stwarzające zagrożenie dla obiektu poprzez rozsadzanie gniazd produktami korozji i tworzenie smug rdzy na elewacji.
  10. Elementy żelazne, które muszą pozostać na elewacji (np. haki zawiasów i klamrowania)

należy oczyścić z produktów korozji poprzez piaskowanie, a następnie zabezpieczyć przed ponowną korozją. Miejsca trudno dostępne i nie dające się usunąć bez szkody pozostałości produktów korozji należy zneutralizować chemicznie poprzez działanie na nie tanią (proponuje się zastosowanie preparatu Cortanin F lub innego o analogicznym działaniu). Do zabezpieczenia metalu przed korozją należy stosować farby pozwalające na zabezpieczenie fizykochemiczne, zawierających metaliczny pył cynkowy. Kolorystyka powierzchni powinna być zharmonizowana z obiektem. W związku z brakiem zachowanych śladów malatur proponuje się barwę ciemno-grafitową lub czarną, matową.

11. Uzupełnienia spoin należy wykonać zaprawami zapewniającymi wysoką paroprzepuszczalność oraz posiadającymi wysoką porowatość wewnętrzną umożliwiającą kumulację substancji szkodliwych migrujących z muru. Wskazane jest wykonanie spoin w pierwotnej technologii jako wapiennych z drobnym kruszywem piaskowym, możliwe jest też zastosowanie niedużego dodatku trasu do spoiwa, ograniczającego wypłukiwanie zapraw lub zastosowanie gotowych produktów (np. Tubag TKF, Optosan TrassFuge, Remmers FM TK lub inne równoważne o podobnych parametrach). Kolorystykę zapraw wybranych do uzupełnień trzeba dostosować lokalnie, do spoin w sąsiedztwie miejsc uzupełnianych. Spoiny powinny być minimalnie cofnięte względem lica kamienia, o 1-2mm i założone z pozostawieniem fakturalnej, nie gładzonej powierzchni.
12. Ubytki kamieniarki należy uzupełnić poprzez flekowanie materiałem tożsamym z pierwotnym (w opisanym w badaniach jasnym i czerwonym piaskowcu), tak też należy wykonać elementy wymagające pełnej lub częściowej rekonstrukcji rzeźbiarskiej (np. odcinki obramień okiennych). Elementy uzupełnień należy osadzić na zaprawie wapiennej lub wapienno-trasowej. Pomniejsze ubytki nie nadające się do uzupełnienia w formie fleków a istotne dla zachowania form należy uzupełnić w kamieniu sztucznym – zaprawie trasowo-cementowej, barwionej w masie pigmentami mineralnymi, z odtworzeniem faktury powierzchni (można wykorzystać gotowe produkty dedykowane do prac konserwatorskich). Uwaga, nie należy zacierać śladów historii, nie należy rekonstruować form północnych ościeży bramy w miejscach wytarc piaskowca powstałych od kół wozów konnych.
13. Wzmocnienie strukturalne piaskowca, zabieg należy wykonać po przeprowadzeniu powyższych prac, za pomocą preparatu pozwalającego na wprowadzenie w strukturę kamienia krzemionki, opartego np. na bazie estrów kwasu krzemowego (np. Remmers KSE 100, KSE 300, KSE 510 lub równoważnego). Ilość wprowadzanej krzemionki powinna być

dopasowana lokalnie do stopnia zwietrzenia kamienia, preparaty należy wprowadzić na głębokość nie mniejszą niż 5 cm. Zabieg wzmacniania strukturalnego należy wykonać metodą zapewniającą stałe i jednostajne wchłanianie preparatu, co pozwala na jego głębsze wprowadzenie i uniknięcie powstawania zamkniętych kawern wypełnionych powietrzem.

II Mury z wyprawami tynkarskimi:

1. Wstępne zabezpieczenie dostępnych partii tynków zabytkowych z pobiałami, poprzez wykonanie podklejeń istniejących odspojień za pomocą zastrzyków iniekcyjnych z zapraw o niskim skurczu wiązania, opartych na wapnie dyspergowanym. (np. PLM lub Ledan TC1 Plus lub innych, równoważnych o podobnych parametrach).
2. Usunięcie zasolonych, wtórnych tynków z zachowaniem wypraw historycznych. Konieczne jest wykonanie zabiegu z dużą ostrożnością, ręcznie, nie naruszając wypraw mających wartość zabytkową.
3. Zabezpieczenie krawędzi zachowanych wypraw poprzez wykonanie opasek z zaprawy wapiennej.
4. Wstępna dezynfekcja obiektu, zapobiegająca roznoszeniu mikroflory podczas dalszych prac. Proponuje się wykonanie dezynfekcji preparatem o szerokim spektrum działania, nie powodującym przebarwień (np. Biotin T lub równoważnym).
5. Wykonanie niezbędnych napraw podłoża murowego. Miejsca pęknięć o charakterze konstrukcyjnym należy spiąć np. w systemie Helifix lub HeliBar, prace te powinny być wcześniej poddane ocenie konstrukcyjno-budowlanej. Odsłonięte braki warstwy muru należy uzupełnić z zastosowaniem materiału tożsamego z pierwotnym (w opisanym w badaniach jasnym i czerwonym piaskowcu na zaprawie wapiennej lub wapienno-trasowej). Pozostałe głębokie szczeliny należy związać wypełniając iniekcyjnie zaprawą wapienną o niskim lub zerowym skurczu wiązania (np. PLM lub Ledan TC1 Plus a w przypadku większych przestrzeni np. Sievert NHLV-g).
6. Wykonanie zabiegów odsalania metodą do rozszerzonego środowiska z zastosowaniem okładów z pulpy celulozowej, można stosować okład z domieszką bentonitu dla zwiększenia jego pojemności.
7. W uzupełnieniu wykonanie chemicznej neutralizacji pozostałych w murach i tynkach soli poprzez wprowadzenie preparatów przereagowujących z nimi w substancje nierozpuszczalne w wodzie, obojętne dla zabytku. Zaleca się zastosowanie preparatu np.

- AntiSulfat produkcji Baunit, Esco-Fluat produkcji Schomburg lub innego o równoważnych właściwościach.
8. Pełne oczyszczenie warstwy pierwotnej (tynków z pobiałami) w sposób dla niej bezpieczny, usunięcie wtórnych nawarstwień metodą przyjętą na podstawie wykonanych prób (za pomocą odpowiednio dobranych pędzli i sztyftów z włókna szklanego itp.).
  9. Wzmocnienie strukturalne tynkarskiego podłoża i konsolidacja warstwy pobiałą poprzez nasączenie preparatem na bazie estrów kwasu krzemowego, zalecane zastosowanie układu nadającego pewien stopień elastyczności (na przykład firmy Remmers, KSE 100 i KSE 300E lub równoważne). Warstwę pierwotnego tynku należy przesyć preparatem w całości, wraz z wierzchnią warstwą podłoża murowego.
  10. Rekonstrukcja warstwy tynkarskiej z zachowaniem charakterystycznej faktury tynku. Proponuje się powrót do pierwotnego opracowania, miękko kładzonej wyprawy o gładkiej powierzchni. Należy zastosować tynki renowacyjne solochłonne o spoiwie wapiennym (wykorzystując gotowe produkty wskazane jest stosowanie tynków posiadających certyfikat WTA). Wyprawy powinny licować się z zachowanymi w formie odkrywek tynkami historycznymi.
  11. Zabezpieczenie powierzchni przed rozwojem i wegetacją biologiczną organizmów stwarzających zagrożenie dla obiektu, substancją biobójczą (na przykład Biotin R lub równoważną) naniesioną przez natrysk.
  12. Odtworzenie opracowania malarskiego w formie pobiałą, wskazane jest zastosowanie farb o wysokiej dyfuzyjności. Proponowane są farby krzemianowe, nakładane w technice laserunkowej.

Proponowana kolorystyka malatury tynków:

- stara biel wg palety Keim Exclusiv: 9339 lub 9870

Nazwa elementu projektu budowlanego:	ZALĄCZNIKI PROJEKTU BUDOWLANEGO
Nazwa zamierzenia budowlanego:	REMONT DACHU, ELEWACJI I WYMIANA STOLARKI OKIENNEJ ORAZ DRZWIOWEJ W BUDYNKU BRAMNYM PÓLNOCNYM OPACTWA CYSTERSKIEGO W WĄCHOCKU
Adres obiektu budowlanego:	ul. Kościelna 14, 27-215 Wąchock
Kategoria obiektu budowlanego:	KATEGORIA VIII – inne budowle
Nazwa jednostki ewidencyjnej: Nazwa i numer obrębu ewidencyjnego: Numer działki ewidencyjnej:	jednostka: Wąchock – miasto [261105_4] obręb: m. Wąchock [0001] działka nr: 4880
Inwestor:	Opactwo Cysterskie ul. Kościelna 14, 27-215 Wąchock
Spis zawartości:	1. Informacja BIOZ

Nazwa elementu projektu budowlanego:	BIOZ
Nazwa zamierzenia budowlanego:	REMONT DACHU, ELEWACJI I WYMIANA STOLARKI OKIENNEJ ORAZ DRZWIOWEJ W BUDYNKU BRAMNYM PÓŁNOCNYM OPACTWA CYSTERSKIEGO W WĄCHOCKU
Adres obiektu budowlanego:	ul. Kościelna 14, 27-215 Wąchock
Kategoria obiektu budowlanego:	KATEGORIA VIII – inne budowle
Nazwa jednostki ewidencyjnej: Nazwa i numer obrębu ewidencyjnego: Numer działki ewidencyjnej:	jednostka: Wąchock – miasto [261105_4] obręb: m. Wąchock [0001] działka nr: 4880
Inwestor:	Opactwo Cysterskie ul. Kościelna 14, 27-215 Wąchock
Jednostka projektowa:	“STUDIOMANIA” USŁUGI ARCHITEKTONICZNE ADRIAN MANIA KORCZAKA 27 83-110 TCZEW
Projektant:	mgr inż. arch. Adrian Mania UPR. 221/POOKK/IV/2017
Opracowanie:	mgr inż. Arch. Tomasz Sroczyński

Informację dotyczącą bezpieczeństwa i ochrony zdrowia opracowano na podstawie projektu budowlanego.

Wykaz istniejących obiektów budowlanych

- Budynek bramny należący do Opactwa Cysterskiego w Wąchocku

Elementy zagospodarowania działki i terenu, które mogą stwarzać zagrożenie bezpieczeństwa zdrowia i ludzi:

- Nie występują

Wskazanie dotyczące przewidywanych zagrożeń występujących podczas realizacji robót budowlanych, określające skalę i rodzaje zagrożeń i czas ich występowania.

Rodzaje robót budowlanych, które stwarzają szczególnie wysokie ryzyko powstania zagrożenia, w szczególności przysypania ziemią i upadku z wysokości:

- prace na wysokości powyżej 5 m
- prace montażowe z dźwigów

Rodzaje robót budowlanych, które stwarzają szczególnie wysokie ryzyko powstania zagrożenia działaniem substancji chemicznych i biologicznych: **Nie występują**

Rodzaje robót budowlanych, które stwarzają szczególnie wysokie ryzyko powstania zagrożenia działaniem promieniowania jonizującego:

Nie występują

Rodzaje robót budowlanych, które stwarzają szczególnie wysokie ryzyko powstania zagrożenia przy pracach w pobliżu linii wysokiego napięcia i linii komunikacyjnych: **Nie występują**

Rodzaje robót budowlanych, które stwarzają szczególnie wysokie ryzyko utonięcia pracowników: **Nie występują**

Rodzaje robót budowlanych, które stwarzają szczególnie wysokie ryzyko zasypania w tunelach, studniach: **Nie występują**

Rodzaje robót budowlanych, które są wykonywane przez kierujących pojazdami zasilanymi z linii napowietrznych: **Nie występują**

Rodzaje robót budowlanych, które wymagają użycia materiałów wybuchowych: **Nie występują**

Rodzaje robót budowlanych, które są wykonywane przy montażu i demontażu ciężkich elementów prefabrykowanych: **nie występują**

Prace należy prowadzić pod nadzorem uprawnionej osoby z zachowaniem przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy oraz sztuki budowlanej. Wspecjalizowani pracownicy wykonujący prace montażowe muszą być zaznajomieni z zakresem prac, kolejnością i zasadami bezpieczeństwa prowadzenia robót.

Sposoby prowadzenia instruktażu pracowników przed przystąpieniem do realizacji robót szczególnie niebezpiecznych:

Wszystkie prace budowlane mogą wykonywać wyłącznie pracownicy posiadający wymagane kwalifikacje, uzależnione od stanowiska, rodzaju pracy, którą będzie wykonywał pracownik.

Każdy pracownik winien odbyć przeszkolenie w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy zgodnie ze stanowiskiem i specyfice wykonywanej pracy. Przed przystąpieniem do wykonywania robót, należy informować pracowników o czynnikach mogących stwarzać zagrożenie na terenie budowy oraz sposobach przeciwdziałania zagrożeniom.

W szczególności należy przestrzegać wymogów wynikających z przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy w zakresie prowadzenia robót budowlanych, obowiązku stosowania środków ochrony indywidualnej itp. oraz zasadach postępowania w przypadku wystąpienia zagrożenia.

Wszystkie informacje bezpieczeństwa i ochrony zdrowia kierownik budowy zamieści w "Planie bezpieczeństwa i ochrony zdrowia". Wszyscy pracownicy winni być zapoznani z Planem bezpieczeństwa i ochrony zdrowia.

Środki techniczne zapobiegające niebezpieczeństwom robót w strefach szczególnie zagrożonych w tym zapewnienie bezpiecznej i sprawnej komunikacji, umożliwiającej szybką ewakuację na wypadek pożaru, awarii i innych zagrożeń:

- należy teren prac odpowiednio oznakować;
- teren budowy należy utrzymywać w ciągłym porządku w tym w szczególności dotyczy to dróg pożarowych, ewakuacji;
- prace winny wykonywać tylko przeszkoleni i wykwalifikowani pracownicy;
- powinien być sprawowany ciągły nadzór przez uprawnione osoby;
- pracownicy powinni być wyposażeni w odpowiedni sprzęt ochronny;
- na placu budowy powinno być stałe, właściwie oznakowane miejsce z apteczką, sprzętem gaśniczym;
- plac budowy powinien być właściwie dozorowany w trakcie przerw w pracy;
- plac budowy winien posiadać sprzęt łączności i tablicę informacyjną z numerami alarmowymi;
- prace specjalistyczne jak spawalnicze, natryskowe, itp. Prowadzić w ubraniach ochronnych;
- rusztowania należy wyposażyć w odpowiednie pomosty, wejścia, balustrady;
- rusztowania przed użytkowaniem należy sprawdzić i odebrać pod względem technicznym (nośności) i bezpieczeństwa; odbiór powinien zostać potwierdzony odpowiednim oznakowaniem na rusztowaniu wraz z numerem telefonu bezpośredniego do osoby odpowiedzialnej

Uwagi końcowe:

- wszystkie roboty winny odbywać się zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa;
- na podstawie zawartych w całości dokumentacji informacji Kierownik budowy jest zobowiązany sporządzić lub zapewnić sporządzenie przed rozpoczęciem budowy, planu bezpieczeństwa i ochrony zdrowia – „Planu BIOZ”;
- opracowany „Plan BIOZ” winien zostać uzgodniony z Inwestorem.